

Baluwa yanga Paolo yavalembidile Valoma Ulongoledi wa baluwa ya Valoma

Baluwa ya Valoma ílembwije na Ntume Paolo mmwaka fulani, panjika mmwaka wa 54 mpaka wa 58 kutandikila mwaka wavelekwejije Yesu Kilisto. Uhiku auno Paolo àvele akànambihwika ku Loma, bahi nkwanula atume baluwa aino kwa makudungilo la kuvaelekesa vakúkulupila vaikâla ku Loma nsingi wa ing'ulupa yavo kuva, vanu vammalele vâtendwa kuva vambone pameho panga Nnungu kwa kupitila chihi Yesu Kilisto, ikâva Vayahudi au vanu vakávele Vayahudi. Álembile baluwa aino akuno avèlè muimanga ya ku Kolinso imanga yachiikala mmahiku anelo. Paolo àlembile baluwa aino uchinga vanu vakávele Vayahudi vapate kunkulupila na kumpilikana Yesu Kilisto (16:26).

Baluwa ya Valoma nni baluwa muhimu namene kwa mahiku lammalele na kwa Vakilisto va kila pachinu, kwa namuna Paolo chafafanula saana kwamba upohi upatikâna chihi kupitila kwa Yesu Kilisto. Kwa kuva vanu vohe vapwechedíle baluwa aino ya Valoma akee Vayahudi, bahi Paolo ànilinga kueleza saana kwamba ulongo upwawije kati ya Lilailano Iya Kala na Malove Lambone lamwâmba Yesu Kilisto. Na vatalamu va Bibiliya vânakulupila kuva,

nsitali ulonjelêla ujumbe wa baluwa aino kwa uinjipihhi nni aula ùhaloka sula 1:16, uhaûla kuva, “Nangu wala nikáona dihoni kwamba Malove Lambone lamwâmba Yesu Kilisto, kwa kuva nni dimongo dya Nnungu divapôha vanu vammalele vakulupîla, kwa Vayahudi hoti koka kwa vanu vakávele Vayahudi.” Sehemu inandi ya baluwa ya Valoma (sula ya 1-11) ñnyakwile mahundo la nsingi layâmba namuna chitutendwa kuva tuvambone pameho pa Nnungu kwa kupitila kunkulupila Yesu. Na sehemu yavili ya baluwa aino (sula ya 12-15) ñnyakwile maeleso lohe layâmba namuna ya kuikala maisha la Chikilisto.

Uinjipihhi wa baluwa ya Valoma

1. Sula ya 1:1-15, Paolo àtandilika baluwa yake kwa hali ya kawaida ya kulitambuliha mwene na kuvatambuliha avala vavalembila baluwa aino.
2. Sula ya 1:16-11:36, Paolo àlembile kwamba habali dya kuhochela kwa vanu vammalele, na kuyamba upohi upatikana chihhi kwa kunkulupila Yesu Kilisto.
3. Sula ya 12:1-15:13, Paolo àelesea namuna ya kuikala maisha la Chikilisto.
4. Sula ya 16, Paolo àmalilila kuilemba baluwa kwa kuvasalimila vanu fulani vavêle nnikuwa lya vakúkulupila va ku Loma.

Ntandiliko wa baluwa yanga Paolo

¹ Baluwa aino ìhaloka kwang'une Paolo, ntu-mishi wanga Yesu Kilisto, ngutandolweji je na Nnungu kuva ntume na kulaijwa kuyanajaja Malove Lambone la Nnungu.

2 Malove anelo Lambone, Nnungu ánilaahidi Mmalemba Lanaswe kutandikila machedo kupitila manabii vake. 3 Na Malove anelo Lambone lámwamba Mwanawe Nnungu, yani Yesu Kilisto Nang'olo wetu. Nang'e ávelekwejije chimmili kuhaloka nnitawa lya Nfalume Daudi, 4 henga kuyamba isungu yake yanaswe Yesu Kilisto Nang'olo wetu ánimaihwa kwa dimongo ding'ulu kuva Mwana wanga Nnungu kwa kupitila kufufuka kwake kuhaloka kwa vanu vahwîle. 5 Bahi kwa kupitila Yesu, Nnungu àtupele inema na àtutendile kuva mitume uchinga tuvalodye vanu vammalele vakávele Vayahudi vapate kunkulupila na kumpilikana, na kwa kutenda uchocho, lina lyake lipate kutumbyangwa. 6 Na mwenu uchocho nni mmanu muvanu anevo, mùtandolwejije na Nnungu uchinga mùùve mmanu mma Yesu Kilisto.

7 Bahi nangu nìnnembila mwenu mmammalele muvêle ku Loma, mmanu mutâmwa na Nnungu, mutandolwejije mùùve mmanu vake. Inema na amani ihalôka kwa Nnungu Atata wetu na kwa Nang'olo Yesu Kilisto ììve pamo na mwenu.

Paolo àvele na hamu ya kuvaongela vakúkulupila va ku Loma

8 Nàndilika kunshukulu Nnungu wangu hoti kupitila Yesu Kilisto kwajili yenu mmammalele, ing'anya habali dya ing'ulupa yenu ðivechinkuyanajawa pachilambo pammamlele. 9 Kwa kuva, aneyo Nnungu unintumikila kwa ntima wangu wammalele kwa kupitila kuyanajaja Malove Lambone lamwâmba Mwanawe,

nang'e nni shahidi wangu kwamba namuna chininkumbukilanga mwenu maduva lammalele, pangunyuwa Nnungu. ¹⁰ Nangu ninyuwa Nnungu uchinga akátamwa, aning'e wasa wa kumwongela mwenu. ¹¹ Kwa kuva, ngùvele na hamu namene ya kwonana na mwenu uchinga ngupate kuyavana na mwenu inudyo ya chinnungu uchinga mupate kuhwina. ¹² Yani ngwamba uvila, nangu ngukamywe ntima kupitila ing'ulupa yenu na mwenu mupate kukamywa mitima kupitila ing'ulupa yangu.

¹³ Mmakukulupila avangu, nangu ngùlebela mumale kuva, myanda yohe ñnikudungila namene nimwongele, henga mpaka vino mbèchinkudivilwa. Makudungilo langu ni kukola madengo kwenu mwenu na kuvyona vihepo vya chinnungu malinga chiniviwene kwa vanu vanji vakávele Vayahudi. ¹⁴ Nangu ngùlebelewa nivahwenele vanu vammalele, Vagiliki na vakávele Vagiliki, vanu vavêle na lúnda na vakávele na lúnda. ¹⁵ Bahi ing'anya ya anelyo, nalembela namene kutanga Malove Lambone na kwenu mwenu, mmanu mma ku Loma.

Dimongo dya Malove Lambone

¹⁶ Nangu wala níkáona dihoni kwamba Malove Lambone lamwamba Yesu Kilisto, kwa kuva nni dimongo dya Nnungu divapôha vanu vammalele vakulupila, kwa Vayahudi hoti koka kwa vanu vakávele Vayahudi. ¹⁷ Kwa kuva, Malove Lambone lalanguja namuna Nnungu chavatenda vanu kuva vambone pameho pake. Chinu anecho chikáhululika kutendeka ikà nave chihi kwa kupitila kukulupila, malinga chiilembwije Mmalemba

Lanaswe kuva, “Munu wambone pameho pa Nnungu àmbekuva na umi kupitila ing’ulupa.”

Asila ya Nnungu kwa vanu vavele na masambi

¹⁸ Henga kuhalokela kulihunde Nnungu àlanguja asila yake kwa vanu vammalele vakámpapata Nnungu, na vatênda lahakalenge, vavadivîla vanu kwa matendo lavo lahakalenge vanaumale uhiu. ¹⁹ Nnungu ànivavisija ing’anya, mambo lammalele lahululîka kumaikana kumwamba Nnungu nanga palapihijwe kwa vanang’o, kwa kuva, Nnungu mwene àlatendile lamaikane kwa vanang’o. ²⁰ Kwa kuva, kutandikila Nnungu pachiumbile chilambo, dimongo dyake dikávele na ntululilo na ulungu wake, pamo na kuva nanga pavionekana kwa meho, îla vîvechinkumaikana. Na vanu vânahulula chihi kumala mambo anelo kupapatana na vitukutuku vyaviumbile Nnungu. Bahi ing’anya ya anelo, vanu anevo vakambekuva na mwakukanila. ²¹ Ikànavá vânim mala Nnungu, henga nanga pavantumikila wala kunshukulu malinga chalembelewa. Badala yake, mawaso lavo làlaukidile chihi mambo lahakalenge na mitima yavo ikámaite chinu îvele chihi nnupi. ²² Vanang’o vâlihaula vene kuva vanu vavêle na lúnda, kumbe mavelu chihi. ²³ Badala ya kumwabudu Nnungu avêle na umi ukee na ntululilo, vanang’o nkudiabudu disanamu divedîjwe, dilandâna na munu âhwa, na vyuni na vanyama na vakoko valikululûha.

²⁴ Bahi ing’anya ya anelyo, Nnungu ánivaleka vadipapate tama dibaya dya mitima yavo na ku-

tendelana mambo la dihoni mmiili yavo, vene kwa vene. ²⁵ Vanang'o nkuleka kuukulupila uhiu umwâmba Nnungu, nkulakulupila mambo la kulambila, nkuviabudu na kuvitumikila vitukutuku viumbwije kuliko Mwene aviumbîle, alembelêwa kutumbyangwa maduva lammalele! Amina.

²⁶ Bahi ing'anya ya anelo, Nnungu ânivaleka vadipapate tama dyavo dya dihoni. Ata vakongwe vao navanang'o nkuleka kulalana na valume vao, nkulalana vakongwe kwa vakongwe. ²⁷ Na valume navanang'o uchocho, nkuleka kulalana na vakongwe vao, nkulalana valume kwa valume. Valume nkutendelana matendo la dihoni. Bahi ing'anya ya anelo, vâling'a vene asabu ivalembelewa ing'anya ya vitendo vyao vihakalenge.

²⁸ Bahi malinga chivawene kuva, kummala Nnungu chikee chinu chamana, bahi Nnungu nkuvaleka vadipapate ding'ano dyavo dya kuhocheja uchinga valatende mambo lavakalembelewa kulatenda. ²⁹ Maisha lavo lâumbele kila namuna ya kuchinya, na matendo lahakalenge, na kung'unuka, na ubaya. Vâumbele wiu, na kuwalala, na kuchonjelana, na ulamba na makudungilo mabaya. Vanang'o nni vanu va kusenganya, ³⁰ na kulambililana, na nni vanu vanchîma Nnungu, na nni vanu vavêle na jeuli, na nni vanu vavêle na chibuli na nni vanu va kulyona. Vanang'o nni vanu vatandilîha kutenda lahakalenge lahambi, na nni vanu vakâvapilikana vavavalêke. ³¹ Vanang'o nni vanu va mavelu, na nni vanu vakâkulupika, na nni vanu vakâtamwana na nni vanu vakâvele na chididi. ³² Pamo na kuva vânimala kuva Sheliya ya Nnungu îhauula

kuva, vanu vatendânga vitukutuku malinga anevyo vâlembelewa vahwe, henga vanang'o vavechinkuhweneha, akee chihi kulatenda, ila kuyambukilana na anevo valatênda.

2

Hukumu ya Nnungu

¹ Bahi wako umunu unnyukûmu munu yunji, wako umwene ukee na mwakukanila. Kwa kuva, punnyukumu munu yunji, ùlihukumu wako umwene, ing'anya wako uhukûmu, umwene ùtendanga vitukutuku uvyovyoy. ² Hwetu tûnimala kuva, Nnungu àvahukumu kwa haki vanu vatendânga vitukutuku malinga anevyo. ³ Henga wako umunu uvahukûmu avala vatendânga vitukutuku anevyo, akuno wako umwene úlatendà ulolo! Dachì, ùtenda kuva uchiuhulule kuitila hukumu ya Nnungu? ⁴ Dachì, wako ùnausalau uwambone nkulu wa Nnungu na kupililila kwake na upole wake? Dachì, ukámaite kuva uwambone wa Nnungu ùnahulula kukulodya uchinga uleke masambi lako? ⁵ Henga wako ùninonopa na ùvele na ntima ukátamwa kuleka masambi. Kwa kutenda uchocho, ùlilundikila asabu ing'ulu nniduva anelyo Nnungu pambelangula asila yake na hukumu yake ya haki. ⁶ Kwa kuva, Nnungu àmbennipa kila munu kupapatana na vitendo vyake. ⁷ Avala vatênda vitukutuku vyambone bila kuhopela akuno uvautaha ukulu na eshima na umi ukáondongeka kuhaloka kwa Nnungu, Nnungu achiaveng'e umi ukee na ntululilo. ⁸ Henga vanu avala vavêle na mitima ya kulikweta na kuhita kuupapata uhiu,

akuno uvapapata chihi matendo lahakalenge, anevo vàmbeiyona gasabu na asila ya Nnungu. ⁹ Kila munu atendânga lahakalenge àmbelaga na kubanika, kutandikila kwa Vayahudi hoti koka kwa vanu vakávele Vayahudi. ¹⁰ Henga Nnungu àmbemwing'a ukulu na eshima na amani kila munu atendânga lambone, kutandikila kwa Vayahudi hoti koka kwa vanu vakávele Vayahudi. ¹¹ Kwa kuva, Nnungu nanga pannola munu woheyo kumeho.

¹² Vanu vakávele Vayahudi vakàtenda masambi, vàmbeondongwa, pamo na kuva nanga pavavele na Sheliya ya Musa. Na Vayahudi vatênda masambi akuno vavèlè na Sheliya ya Musa, vàmbehukumiwa kwa kutoipapata Sheliya aneyo. ¹³ Kwa kuva, vanu vaipilikanîla chihi Sheliya akee njo vatêndwa kuva vambone pameho panga Nnungu, îla nni avala vaikamûla Sheliya. ¹⁴ Vanu vakávele Vayahudi nanga pavavele na Sheliya yanga Musa. Henga pavatenda malinga chiilembela Sheliya aneyo kupapatana na kuhukumika kwa mmitima mwavo, anevo vanu vâava muchi Sheliya kwajili yavo vene kulanguja àlalá lalalembela Nnungu, pamo na kuva nanga pavavele na Sheliya. ¹⁵ Kwa kuva, vâlanguja kuva malaijo la Sheliya làlembwije mmitima yavo, bahi mitima yavo na mawaso lavo vene lànavasitaki na mwanda unji lànavatetela. ¹⁶ Bahi nniduva lya hukumu, kwa kupitila Yesu Kilisto, Nnungu àmbehukumu mambo la sili la vanu, malinga chilahaula Malove Lambone lánguhubîli.

Vayahudi na Sheliya

¹⁷ Mwenu mùlichema Mmayahudi na kulisingila Sheliya ya Musa na kulitapila uloongo wenu nawi Nnungu. ¹⁸ Mwenu mùlyona kuva mùnilamala lalalembela Nnungu na kukameka mambo lafala namene, ing'anya ya kuva mùnihundwa Sheliya. ¹⁹ Mwenu mùlikulupila mmene kuva mmakulodya mma vanu vaputêle meho na nng'anje kwa avala vavêle nnuپی. ²⁰ Mwenu mùlyona kuva nni mmakuhunda mma vanu mavelu na mma vana vajoko, kwa kuva, mùvele na uhakika wa mambo lammalele la elimu na la uhiu mu Sheliya ya Musa. ²¹ Bahi mwenu muvahûnda vanu vanji, ing'anya ntwani mukálihunda mmene? Mwenu muvahubilîla vanu kuva munaive, mwadachi mmene mùnaiva? ²² Mwenu mùhaura kuva munalale ugoni, mwadachi mmene mùlala ugoni? Mwenu mùnadichima namene disanamu dya milungu, hambî mwadachi mmene mwîva vitukutuku n'ding'ande dya milungu aneyo? ²³ Mwenu mùnalitapa kuva mùniimala Sheliya, henga mùntaya dihoni Nnungu kwa kutenda lalimbijîjwe na Sheliya! ²⁴ Kwa kuva, malinga chiilembwije Mmalemba Lanaswe kuva, “Vanu vakávele Vayahudi vânilikufulu lina lyanga Nnungu ing'anya yenu mwenu.” ²⁵ Kuyaluka kwako kûmbekuva na mana ukâipapata Sheliya. Henga ukânaipapate Sheliya, wako ûvalangiwa chihi kuva muchi munu akáyaluka, yani munu akávele Nnyahudi. ²⁶ Vanu vakávele Vayahudi vakâlakamula malaijo la Sheliya, dachi Nnungu akambevavalangila kuva vanu vake? ²⁷ Wako Nnyahudi, vanu vakávele Vayahudi vaikamûla Sheliya vâmbekuhukumu wako, ing'anya, ikânava

ùvele na malemba la Sheliya na ùniyaluka, henga ukáikamula Sheliya. ²⁸ Kwa kuva, chaloleka Nnyahudi kwa pawelu ikee na mana kuva nang'e ni Nnyahudi muhiu, na munu wala nanga pava Nnyahudi muhiu ing'anya ya kuyaluka. ²⁹ Nnyahudi muhiu nni ayula alimaîha kuva Nnyahudi kwa nkati, yani ayula ayalwîke muntima. Na kuyaluka kwa uhiu nni achila chitendo chachitenda Umumu Wanaswe muntima mwanga munu, wala kukee akula kutendêka kupitila malemba la Sheliya. Munu wa namuna aneyo àpata imbili, akee kuhaloka kwa vanu, ila kuhaloka kwa Nnungu.

3

¹ Dachì, pàvele na faida ntwani munu kuva Nnyahudi? Au kuyaluka kùvele na mana ntwani? ² Pàvele na faida ding'ulu dya kila namuna. Kwansa, Vayahudi vánikulupilwa na Nnungu kwa kuveng'a malove lake. ³ Hambì ìmbekuva dachi ikàva vanu vanji muanevo nanga pavanakulupidile? Dachì, ungakulupila wavo ùmbetenda kukulupilika kwanga Nnungu kuuswe? ⁴ Wala kadiki! Ata kuiva kila munu wava nkúlambila, Nnungu àisalila chihi kuva nkúkulupilika maduva lammalele. Malinga Malemba Lanaswe chilahaula kumwamba Nnungu kuva,
 “Wako ùmbemaihwa kuva ùvele na haki, kwa malove lutangola,
 na pavambekusitaki, wako ùmbeshinda ing'anya yako.”

⁵ Henga hambì ngùtangola chihi chimunu kuva, ikàva kwa kupitila lahakalenge látutèndà, Nnungu

àonekana kuva àvele na haki, dachi tùmbehaula kuva Nnungu akávele na haki apala patwing'a asabu? ⁶ Wala kadiki! Kuikave uchocho, Nnungu ámbevahukumu dachi vanu va pachilambo?

⁷ Kapanji munu àmbehaula kuva, “Kwa kupitila kulambila kwangu, uhiu wa Nnungu ùnaonekana, na Nnungu ànalombolewa namene, bahi ing'anya ntwani nano nahukumiwa malinga munu avêle na masambi?” ⁸ Vanu vanji vânatulambilila kuva tûtangwele kuva, “Tutende lahakalenge uchinga laide lambone.” Vanu vatangôla uchocho, vâmbehukumiwa malinga chivalembelewa!

Wala nanga munu woheyo wambone pameho panga Nnungu

⁹ Hambi tuhaule chamani nano? Dachi, hwetu tuvayahudi nni tuvanu tuvamana namene kupunda vanu vakávele Vayahudi? Wala kadiki! Kwa kuva, ñnimaiha kuva, Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi, vammalele vâtawaliwa na sambi. ¹⁰ Malinga chiilembwije Mmalemba Lanaswe kuva,
“Wala nanga munu kananga yumo wambone pameho panga Nnungu!

¹¹ Wala nanga munu akamêka,
na wala nanga munu antâha Nnungu.

¹² Vammalele vâninneka Nnungu,
vammalele vakáfala.

Wala nanga munu kananga yumo,
atênda lambone.

¹³ Malove lavo làvele muchi nsati uvêle mwandu,
làtendeha vanu vamatokele mukuhwa.
Na dindimi dyavo diumbele chihi kulambila,

na dinjeye dyavo dihuma malove lavêle muchi sumu ya nachihungo.

14 Kanya dyavo diumbele chihi laana na malove lakukalala.

15 Vanang'o vanapeyapeya namene kuwalala.

16 Kila pachinu pavapita vanaondonga na kuvabaniha vanu,

17 na wala nanga pavamaite namuna ya kuida na amani,

18 na wala nanga pavannyopa Nnungu wala kadiki.”

19 Bahi tunimala kuva, Sheliya ivayamba avala vatawaliwa na Sheliya, uchinga vanu vammalele vanave na namuna ya kulitetela kupitila Sheliya, na ichinga ilanguje kuva, vanu vammalele va pachilambo valembelewa vahukumiwe na Nnungu. 20 Bahi nanga munu ambetendwa kuva wambone pameho panga Nnungu kwa kuikamula Sheliya, kwa kuva, Sheliya inyangata chihi munu kumala kuva atendile masambi.

Namuna Nnungu chavatenda vanu kuva vambone pameho pake

21 Henga vino, Nnungu anilanguja indila ya kuntenda munu kuva wambone pameho pake, ila akee kwa indila ya Sheliya. Na malemba la Sheliya na malemba la manabii lanashuhudila kwamba chinu achino. 22 Nnungu avatenda vanu kuva vambone pameho pake kwa indila ya kunkulupila Yesu Kilisto, atenda uchocho kwa vanu vammalele vakulupila, kwa kuva, Vayahudi na vanu vakavele Vayahudi vammalele vanelinganana. 23 Vanu vammalele vatendile masambi na kutuwiliwa na ukulu wa Nnungu.

²⁴ Henga kwa inujo ya inema ya Nnungu, Nnungu àvatenda vanu vammalele kuva vambone pameho pake. Àtenda uchocho kwa kuvakombola kupitila Yesu Kilisto. ²⁵ Nnungu ányumije Yesu kuva sadaka ya kusamehewa masambi. Na vanu vátendwa kuva vambone pameho panga Nnungu pavakulupila kuva, Yesu álihumije sadaka kwa kumwadila myadi yake. Sadaka aneyo ìlanguja kuva, Nnungu átenda haki pachipililila masambi la vanu vánapwawije, kabla Yesu akànambilihunya sadaka, ²⁶ kwa kuva, Nnungu áchinga lyamuyo panavakundanyije anevo vanu musadaka aneyo yaihumije maduvano. Átendile uchocho uchinga alanguje kuva, nang'e nni mwene haki, nanang'e nni antênda kila munu ankulupîla Yesu kuva wambone pameho pake.

²⁷ Dachì, hambi tùmvelyona ing'anya ntwani? Ikápali! Dachì, ing'anya ya kukamula Sheliya? Nanga! Henga tùmvelyona ing'anya ya kukulupila kuva Yesu ànatupoha. ²⁸ Kwa kuva, Nnungu àntenda munu kuva wambone pameho pake kwa kupitila kunkulupila Yesu, akee kwa kukamula Sheliya. ²⁹ Dachì, Nnungu ni Nnungu wa Vayahudi weka? Dachì, nang'e tenda Nnungu na wa vanu vakávele Vayahudi? Elo, nang'e nni Nnungu na wa vanu vakávele Vayahudi, ³⁰ kwa kuva, pàvele chihi Nnungu yumo weka. Nang'e njo ambevatênda Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi kuva vambone pameho pake kupitila kukulupila kwavo. ³¹ Dachì, tùi pukutanga Sheliya ing'anya ya ing'ulupa? Nanga, wala kadiki! Henga badala yake tuitimilisa Sheliya.

4

Nfano wa Iblahimu

¹ Vino, tutangole chamani nano kumwamba Iblahimu, anakulwetu wa pammili? Dachi, áng'amwile chinu ntwani kwamba ing'ulupa?

² Ikáchiva anakulwetu Iblahimu atendwìjè kuva wambone pameho panga Nnungu kupitila matendo lake, bahi akànihulula chihi kulyona, henga akee pameho panga Nnungu.

³ Kwa kuva, Malemba Lanaswe làhaua kuva, “Iblahimu ánkulupidile Nnungu, na kwa kutenda uchocho Nnungu nkummalangila kuva wambone pameho pake.”

⁴ Munu akôla madengo, nshahala wake ukávalangiwa kuva muchi inujo, henga ùvalangiwa kuva haki yake.

⁵ Henga vanu vàvalangiwa kuva vambone pameho panga Nnungu akee ing'anya ya matendo, henga ing'anya ya kunkulupila Nnungu avasamêhe vanu masambi lavo.

⁶ Daudi nanang'e átangwele uchocho kwamba wasa kwa munu ayula avalangîwa kuva wambone pameho panga Nnungu bila kulolwa matendo lake. Átangwele kuchidoni,

⁷ “Wasa vanu avala vasamehewîje makosa lavo la kulumula Sheliya, na kupukutiwa masambi lavo.

⁸ Wasa munu ayula, wakammalangila Nang'olo Nnungu masambi lake.”

⁹ Auno wasa ukee chihi kwa Vayahudi weka, vanu vayalûka, henga chalumo na vanu vakávele Vayahudi, vanu vakáyaluka. Kwa kuva, tayali tûnihaua kuva, Iblahimu

ávalangiwiye kuva wambone pameho panga Nnungu kupitila ing'ulupa yake. ¹⁰ Dachi, Iblahimu ávalangiwiye kuva wambone pameho panga Nnungu kabla akánayaluka au áyalwike? Ávalangiwiye kuva wambone pameho panga Nnungu kabla akánayaluka na akee bada ya kuyaluka. ¹¹ Iblahimu áyalwike bada ya kuvalangiwa kuva wambone pameho panga Nnungu, na kuyaluka kwake kúvele chimaiho cha kumaiha kuva, Nnungu ámmalangidile Iblahimu kuva wambone pameho panga Nnungu ing'anya ya kukulupila kwake. Bahi kupitila ing'ulupa, Iblahimu nkuva atata wa vanu vammalele vakulupila, ikánava nanga pavayaluka, uchinga na vanang'o uchocho vavalangiwe kuva wambone pameho panga Nnungu. ¹² Uchocho, nang'e nni atata wa avala vayalûka, henga ikee chihi ing'anya ya kuyaluka weka, ila kwa kuva vâipapata indila uila ya ing'ulupa yanaipapete atata wetu Iblahimu pánavele bado akánayaluka.

Ahadi ya Nnungu ipwechelewa kwa ing'ulupa

¹³ Nnungu ámwahidite Iblahimu chalumo na vanu va nnukolo lwake kuva àmbeveng'a chilambo chíive mapala lavo, akee ing'anya ya kuikamula Sheliya, henga ing'anya Nnungu ámmalangidile kuva wambone pameho pake kupitila ing'ulupa yake. ¹⁴ Ikáva vanu vâipwachela ahadi ya Nnungu kwa kupitila Sheliya, bahi, ing'ulupa ikee na mana yoheyo, na ahadi ya Nnungu ikáfala chinu chohecho. ¹⁵ Kwa kuva, Sheliya ìida na asabu ya Nnungu. Henga bila kupwawa Sheliya, kulumulwa kwa Sheliya kukánapwawe.

16 Bahi ahadi ya Nnungu ipwechelewa kwa kunkulupila Nnungu uchinga ahadi aneyo ionekane kuva ihumijwe kwa inema ya Nnungu, na imaihe kuva ahadi aneyo nni kwa vanu vammalele, akee chihi kwa avala vaikamûla Sheliya, henga na kwa vanu avala vavêle na ing'ulupa malinga Iblahimu. Kwa kuva, Iblahimu nni atata wa tuvammalele tukulupîla.

17 Malinga chiilembwije Mmalemba Lanawe kuva, “Ñnikuvika ûûve atata wa vilambo vyohe.” Iblahimu ánkulupila Nnungu, bahi nang'e nni atata wetu pameho pa Nnungu. Aneyo Nnungu njo avafufûla vahwîle, na kwa amuli yake átenda vitukutuku vikanapwawije vipate kupwawa. 18 Nnungu ányaulidile Iblahimu kuva, lukolo lwako lumbekuva na vanu vohe namene. Bahi Iblahimu nkuva walolela kulona mambo lakáhululika, akuno wakulupila kuva ámbekuva atata wa vilambo vyohe. 19 Iblahimu ávele nsele achitukutila malinga vyaka myamoja, henga ing'ulupa yake ikanapungwile, ikànavá mmili wake únikongopala namene, na Sala nkongwe wake, ávele ntonga. 20 Iblahimu nanga pánavele na lipamba kwamba aila ahadi yanapewije na Nnungu, henga ing'ulupa yake ínintaya dimongo, nkuntumbyanga Nnungu. 21 Átendile uchocho kwa kuva ánimála kuva, muhiu Nnungu ahumîje ahadi aneyo ànahulula kutenda anelyo lyaahidite.

22 Bahi ing'anya ya anelyo, Malemba Lanawe làhaua kuva, “Ávalangiwiye kuva wambone pameho panga Nnungu.” 23 Henga malemba anelo lakánalembwije kwajili yanga nang'e weka,

24 henga, pamo na hwetu tuvalangiwa kuva tuvambone pameho panga Nnungu, hwetu tunkulupîla Nnungu ánanfufwile Nang'olo wetu Yesu kuhaloka kwa vanu vahwîle. 25 Nang'e ánihumywa uchinga awalalwe ing'anya ya masambi letu, na kufufuka kuhaloka kwa vanu vahwîle uchinga tutendwe kuva tuvambone pameho panga Nnungu.

5

Kilisto ánitupatanisa nawi Nnungu

1 Bahi kwa kuva tûtendwije kuva tuvambone pameho panga Nnungu kupitila ing'ulupa, hambi tûvele na amani na Nnungu kupitila Nang'olo wetu Yesu Kilisto. 2 Na kwa kunkulupila Yesu, Yesu ànituhululiha kuinjila muinema ya Nnungu ituvenayo vino, na hwetu tûnalisingila lilolelo lyetu lya kukumila ukulu wa Nnungu. 3 Akee chihi anelyo bahi, henga tûnalisingila ata patubanika, akuno utumala kuva kubanika kùida na kupililila, 4 na kupililila kùida na kukulupika na kukulupika kùida na lilolelo. 5 Na lilolelo alino likee lya kututaya dihoni, kwa kuva tûnimala kuva Nnungu ànatutamwa, ing'anya àtwing'ile Umumu Wanaswe uchinga aumbaje itamwi yake mmitima yetu.

6 Kwa kuva, patukachihulula kulipoha, na paukamwele uhiku ukudungiwîje, Kilisto ánihila ing'anya yatuhwe tukáchimweshimu Nnungu. 7 Ínakamajanga namene munu kukubali kuhwa kwajili ya munu atênda chiilembela Sheliya. Panjika munu ànahulula usubutu kuhwa kwajili ya munu atênda lambone. 8 Henga Nnungu

ànilanguja mwalehu kuva ànatutamwa, kwa kuva patunavele tuvanu tuvamasambi, Kilisto ánihila kwajili yetuhwe. ⁹ Vino, kwa kuva tûnivalangiwa kuva tuvambone pameho panga Nnungu kwa indila ya myadi ya Yesu, ìlanguja mwalehu kuva achiatupohe uchinga asabu ya Nnungu inatumatokele hwetu. ¹⁰ Kwa kuva, patunavele amongo tuva Nnungu, Nnungu mwene ánitupatanisa hwetu na mwene kwa kuhwa kwa Mwanawe. Na kwa kuva vino tûnipataniswa nawe, ìlanguja mwalehu kuva tuchitupohwe, kwa kuva, Yesu Kilisto mumi. ¹¹ Henga tukálingila chihi anelo weka, ìla tûnalisingila kwa kulundana na Nnungu kupitila Nang'olo wetu Yesu Kilisto, kwa kuva, kwa kupitila nang'e, vino tûnipataniswa na Nnungu.

Adamu nawi Kilisto

¹² Bahi Adamu patendile sambu, sambu nkupata kuinjila pachilambo, na aneyo sambu nkuida na kuhwa. Na kwa namuna aneyo, kuhwa nkuvahunika vanu vammalele, ing'anya vanu vammalele vátendile sambu. ¹³ Kwa kuva, Sheliya ya Musa kabla ikànambipwawa, sambu yavele ipwawijè pachilambo, henga sambu ikávalangiwa kuva sambu bila kupwawa Sheliya ya Musa. ¹⁴ Henga pamo na anelo, vanu vanapwawije mmahiku la Adamu mpaka mahiku lapwecheledile Musa Sheliya, vammalele váníhwenaha kuhwa ikànava nanga pavanatendile sambu ya kulumula amuli ya Nnungu malinga Adamu chanalumwile amuli ya Nnungu. Chitendo chimo cha Adamu chítendihije kuhwa

kwa vanu vammalele, na chitendo chimo cha kuhwa kwa Kilisto chitendihije umi.

¹⁵ Henga sambi yanga Adamu ikálingananywa na inujo ya inema ya Nnungu. Kwa kuva, sambi yanga munu yumo, yani Adamu, ítendihije kuhwa kwa vanu vohe, henga tùnimala kuva inema ya Nnungu nni ing'ulu na inujo yake nni ing'ulu ing'anya ya kuvasamehe vanu vohe masambi lavo kupitila kwa munu yumo, yani Yesu Kilisto. ¹⁶ Kavila, inujo ya inema ya Nnungu ikálingananywa na mambo lanahumidile ing'anya ya sambi ya ayula munu yumo. Kwa kuva, sambi imo ítendihije hukumu na asabu ya Nnungu, henga inujo ya inema ya Nnungu nkuvatenda vanu vavalangiwe kuva vambone pameho panga Nnungu ikánava masambi lávele lohe. ¹⁷ Ni muhiu kuva, kwa sambi ya munu yumo, kuhwa kúnitandilika kuvatawala vanu. Henga avala vapwechedíle inema ya Nnungu na inujo ya kutendwa kuva vambone pameho pake, vambepunda namene kutawala muumi kwa indila ya munu yumo, yani Yesu Kilisto.

¹⁸ Bahi malinga sambi imo yanaitendile Adamu chiidile na hukumu ya asabu kwa vanu vammalele, nni uchocho kwa chitendo chimo cha haki chachitendile Kilisto, vanu vammalele vavalangiwiye kuva vambone pameho panga Nnungu na kuva na umi. ¹⁹ Na malinga chiivele kuva, kwa itahuki ya munu yumo, vanu vohe vâjukile kuva vanu va masambi, na njo uchocho, kwa ipilikani ya munu yumo, ìmbevatenda vanu vohe vavalangiwe kuva vambone pameho pa Nnungu.

²⁰ Sheliya paiinjidile, masambi nkuyenjejeka, henga masambi palayenjejeke, inema nkupunda kuyenjejeka namene. ²¹ Inema ya Nnungu íniyenjejeka uchinga itawale kwa kuvatenda vanu kuva vambone pameho pa Nnungu na kuida na umi ukee na ntululilo kwa kupitila Yesu Kilisto Nang'olo wetu. Inema yanga Nnungu ikánavele muchi sambi inavatawele vanu na kuida na kuhwa.

6

Sambi inààve na dimongo kavila kwenu mwenu

¹ Vino tuhaule dachi nano? Tuhwenehe kutenda masambi uchinga inema ya Nnungu ipunde kuyenjejeka? ² Nanga, wala kadiki! Kuyamba habali ya kutenda masambi, hwetu tùvele muchi mituhi, yani sambi ikee na dimongo dya kututawala kavila. Bahi ikàva tùvele muchi mituhi kuyamba sambi, tùmbeweneha dachi kutenda masambi? ³ Mwenu mùnimala kuva, hwetu tuvammalele túnilundana na Yesu Kilisto patunabatiswije, bahi kwa kubatiswa, túnihwa pamo na nang'e. ⁴ Bahi kwa indila ya ubatiso, túnihwa na kusikwa pamo na nang'e, uchinga malinga Kilisto chafufuliwije kuhaloka kwa vanu vahwîle kwa dimongo ding'ulu dya Atata Nnungu, na hwetu uchocho tupate kuikala kwa namuna yahambi.

⁵ Ikàva kwa indila ya ubatiso túnilundanywa na kuhwa kwake, bahi tùnimala kuva, tùmbelundanywa na kufufulwa kwake. ⁶ Kwa kuva, tùnimala kuva unu wetu wa kala únivambwa pamo na Kilisto, uchinga unu wa masambi uhwe na tunave kavila tuvatumwa tuva masambi. ⁷ Kwa kuva,

munu ahidîle ànitapulwa kuhaloka n'dimongo dya kutawaliwa na sambi. ⁸ Bahi ikàva tùhwile pamo na Kilisto, tùnakupila kuva tùmbeikala pamo nanang'e. ⁹ Tùnimala kuva, Kilisto ànifufuliwa na akambekuhwa kavila, kwa kuva kwanga nang'e kuhwa kukee na dimongo kavila. ¹⁰ Bahi Yesu páhwilè, sambi ikànavele na dimongo kavila kwanga nang'e, na átendile uchocho mwanda umo bahi kwajili ya vanu vammalele, henga hambu nang'e mumi, na àikala kwajili ya ukulu wa Nnungu. ¹¹ Bahi na mwenu uchocho, kwa habali ya masambi, livalangilange kuva mùvele muchi mituhi, yani mùnileka mwalehu kutenda masambi, na livalangilange kuva mùikala pamo na Nnungu kwa indila ya kulundana na Yesu Kilisto.

¹² Bahi munaileke kavila sambu uitawala mmiili yenu na kuntendanga mudipapate tama dyake dibaya. ¹³ Wala munadilekelele kavila dimbandi dya miili yenu kuva muchi vyombo vya kutendela lahakalenge kwa kuitumikila sambu. Henga lilekelelange mwalehu kwa Nnungu, kwa kuva mùvele muchi mùnihwa, henga vino mùpewijwe umi wahambu. Bahi dilekelele dimbandi dyenu dyammalele dîive vyombo vya kutenda àlalá lalalembela Nnungu. ¹⁴ Kwa kuva, sambu ikámbekuva na dimongo kavila kwenu mwenu, ing'anya mwenu nkátawaliwa na Sheliya, henga mùtawaliwa na inema ya Nnungu.

Vatumwa va àlalá lalalembela Nnungu

¹⁵ Vino tuhaule dachi nano? Dachi, tutende masambu ing'anya nanga patutawaliwa na

Sheliya, ila tûtawaliwa na inema ya Nnungu? Nanga, wala kadiki! ¹⁶ Mweni mùnimala kuva mukàtandola kumpilikana munu fulani, mùnalilekelela kuva mmatumwa mma munu aneyo. Ikàva nni kwa utumwa wa sambu, ntululilo wake nni kuhwa, na ikàva nni kwa kumpilikana Nnungu, ntululilo wake nni kutendwa kuva mmambone pameho pa Nnungu. ¹⁷ Mweni mwávele mmatumwa mma sambu. Henga tùnshukulu Nnungu, kwa kuva vino mùnalapilikana kwa mitima yenu yammalele mahundo àlálá lamupwechedile. ¹⁸ Mweni mùnitapulwa muutumwa wa sambu, na vino mùjukile kuva mmatumwa mma kutenda àlálá lalalembela Nnungu. ¹⁹ Ing'anya ya idabadangi ya asili yenu ya chimmili, apano ngùtumila nfano wa utumwa uchinga mulamale mambo alano. Anepo patandi, mweni mùnililekelela mwalehu kuva mmatumwa mma kutenda mambo la uhakwa na lahakalenge akuno umuleka kutenda àlálá lalalembela Nnungu. Bahi vino, lilekelele mùùve mmatumwa mma kutenda àlálá lalalembela Nnungu uchinga mupate kuva mmanaswe.

²⁰ Kwa kuva, pamunavele mmatumwa mma sambu, mukáchitawaliwa na àlálá lalalembela Nnungu. ²¹ Dachi, mùpete faida ntwani kwa kutenda mambo àlálá lantayânga dihoni vino? Kwa kuva, ntululilo wa mambo anelo nni kuhwa! ²² Henga vino, kwa kuva mùnitapulwa muutumwa wa sambu na mùjukile mmatumwa mma Nnungu, faida imupata vino nni uwanaswe, na ntululilo wake nni umi ukee na ntululilo. ²³ Kwa kuva, nshahala wa sambu nni kuhwa, henga inujo

yahumya Nnungu nni umi ukee na ntululilo kwa kulundana kwetu na Yesu Kilisto, Nang'olo wetu.

7

Kuhunguliwa mmihungo vya Sheliya

¹ Mwenu mmakukulupila avangu muimaîte Sheliya ya Musa, dachi mukámaite kuva Sheliya intawala chihi munu pava mumi? ² Kwa nfano, mmahe alombwîje ànahungwa na sheliya ya ulombi maduva lammalele nng'andomwe pava mumi, henga nng'andomwe akàhila, aneyo sheliya ikánnyunga kavila mmahe aneyo. ³ Bahi aneyo mmahe akàlombwa na nnume yunji akuno nng'andomwe avèlè mumi, àmbevalangiwa kuva àlalá ugoni. Henga nng'andomwe akàhila, aneyo mmahe akàhungwa kavila na sheliya ya ulombi, na akàlombwa na nnume yunji anepo nanga pàlàlà ugoni. ⁴ Mmakukulupila avangu, uvila nni chiiva kwenu mwenu. Kwa kulundanywa na kuhwa kwanga Kilisto, na mwenu uchocho mùnihwa uchinga Sheliya inantawale kavila. Vino mùùva mmanu mma Kilisto, afufuliwîje, uchinga tupate kuntumikila Nnungu kwa kulatenda lambone. ⁵ Kwa kuva, anepo patandi patuchiikala kwa kuipilikanila asili yetu ya chimmili itawaliwa na masambi, tama dya kutenda masambi dichikonyèlwa na Sheliya, díkola madengo mmiili yetu na kututenda tuhwe. ⁶ Henga vino, tùnihunguliwa kuhaloka mmihungo vya kutawaliwa na Sheliya, kwa kuva, hwetu tùvele muchi tùnihwa, na Sheliya ikávele na dimongo dya kututawala kavila. Bahi kupapatana na

anelo, tûnahulula kuntumikila Nnungu, akee kwa namuna ya anepo patandi ya kulojwa na malemba la Sheliya, henga kwa indila yahambi ya kulojwa na Umumu wake.

Sambi ìmaikana kwa kupitila Sheliya

⁷ Dachì, tuhaule chani nano? Dachì, Sheliya ya Musa nni masambi? Nanga, wala kadiki! Henga, Sheliya nni ingulangujîje nangu masambi langu. Kwa nfano, nangu nikánamale kuva kung'unuka nni likosa bila Sheliya kuhaula kuva, "Unang'unuke." ⁸ Henga kupitila amuli aneyo ya Sheliya, sambì ípete indila ya kutakatuha kila namuna ya tama nkati mwangu. Henga bila kupwawa Sheliya, sambì ikánave na dimongo dya kutenda uchocho kwa kuva ikàvele muchi chinu chihwîle. ⁹ Anepo patandi pannavele bado nikànaimala Sheliya, nangu navele nimumi. Henga pangudimaite amuli dya Sheliya, sambì nkutandilika kukola madengo, na nangu nkuhwa. ¹⁰ Bahi adila amuli dya Sheliya dinakudungiwije dining'e umi, hambì òngupelekejijije kuhwa. ¹¹ Kwa kuva, kwa kupitila amuli anedyo, sambì ípete indila ya kungulambila na kumbwalala.

¹² Bahi Sheliya yene nni yanaswe na amuli na dinang'o nni dyanaswe na nni dya haki, tena nni dyambone. ¹³ Dachì, alino lyàmba kuva adila amuli dyambone nni òngupelekejijîje nangu kuhwa? Wala kadiki! Henga uchinga sambì yonekane muhiu kuva sambì, ípidile amuli aila yambone kungupelekejija kuhwa. Bahi kwa kupitila amuli anedyo dya Sheliya, sambì ínipunda kuva ibaya namene.

Ing'ondo nkati mwa munu

¹⁴ Tùnimala kuva Sheliya nni ya chinnungu, henga nangu nni munu wa chimmili, ngùsumisijwe kuva nintumwa wa sambu. ¹⁵ Nni muhiu kuva nangu nikáchimaite chinu chinguchitenda, kwa kuva achila chíngulembèlà ngutende, nikáchitenda, henga achila chinikatamwa kuchitenda njo chinguchitenda. ¹⁶ Bahi ikàva nikátamwa kutenda achila chingutenda, aino imaiha kuva nakubali kuva Sheliya nni yambone. ¹⁷ Henga uhiu nni kuva, nikee nangu ngutênda chinu anecho chinikatamwa, ila nni aila sambu iikâla nkati mwangu. ¹⁸ Kwa kuva, ñnimala kuva muntima mwangu nanga chinu chohecho chambone, yani muasili yangu ya chimmili. Kwa kuva, kutenda lyambone nalembela, henga nanga panguhulula kulitenda. ¹⁹ Kutenda lahakalenge nikátamwa, henga mbènkulatenda, na kutenda lambone nalembela, henga nikálatenda. ²⁰ Bahi ikàva ngûtenda alila linikatamwa kutenda, akee nangu ngutênda, henga nni aila sambu iikâla muntima mwangu.

²¹ Bahi ñnikombelega nnyambo auno kuva, pangulembela kutenda lyambone, ngùlikoja ungukwekwelehwa kutenda lihakalenge. ²² Kwa kuva, muntima mwangu naihangalalila Sheliya ya Nnungu, ²³ henga mummili mwangu ngwòna kuva múvele dimongo dinji dikôla madengo, dimongo dipanyâna ing'ondo na dimongo dya ding'ano dyangu. Dimongo anedyo dingutenda ngutwaliwe litwala na dimongo dya sambu dikôla madengo mummili mwangu. ²⁴ Ole wangu nangu chonde! Nnani ambengupôha kuhaloka

muhali aino ya mmili ingupelekêja kukuhwa?
²⁵ Ashukuliwe Nnungu kwa kuva, Yesu Kilisto Nang'olo wetu nni ambengupôha!

Bahi nikâtayanya anelo lammalele, nangu nimwene ngwôna kuva, kwa ding'ano dyangu niitumikila Sheliya ya Nnungu, henga kwa asili yangu ya chimmili ngùditumikila dimongo dya sambi.

8

Kulojwa na Umumu Wanaswe

¹ Bahi vino nanga hukumu ya asabu kwa avala valundêne na Kilisto Yesu. ² Kwa kuva, kwa kulundana na Kilisto Yesu, dimongo dya Umumu Wanaswe ahûmya umi, dîningukombola kuhaloka n'dimongo dya sambi na dya kuhwa. ³ Bahi ing'anya ya idabadangi ya asili yetu ya chimmili, Sheliya ya Musa ikanahulwile kutukombola, henga Nnungu ánihulula kutukombola kwa kuntuma Mwanawe avèlè muasili ya chimmili muchi yatuhwe tuvanu tuvêle na masambi, uchinga ààve sadaka ya kusamehewa masambi letu. Na kwa indila aneyo, Nnungu ániuondonganga utawala wa sambi, ⁴ uchinga àlalá lammalele lalalem-bela Nnungu mu Sheliya, lapate kutimiswa nkati mwetu, hwetu tulôjwa na Umumu Wanaswe, na wala akee kwa kuipilikanila chiilembela asili yetu ya chimmili. ⁵ Kwa kuva, avala vaikâla kwa kuipilikanila chiilembela asili ya chimmili, anevo vâtawaliwa chihi na mambo la chimmili, henga avala vaikâla kwa kulojwa na Umumu Wanaswe, anevo vâtawaliwa na mambo lalem-belêwa na Umumu aneyo. ⁶ Kwa kuva, ding'ano

dya munu atawalîwa na asili ya chimmili, diida na kuhwa, henga ding'ano dya munu atawalîwa na Umumu wa Nnungu, diida na umi na amani. ⁷ Kwa kuva, vanu vavêle na ding'ano ditawalîwa na asili ya chimmili nni amongo va Nnungu, vakâipilikana Sheliya ya Nnungu na wala nanga pavahulula kuipilikana. ⁸ Vanu vatawalîwa na asili ya chimmili nanga pavahulula kunkatapalila Nnungu.

⁹ Henga ikâva Umumu wa Nnungu àikala mmitima yenu, mwenu nanga pamutawaliwa na asili ya chimmili. Munu woheyo akâvele na Umumu wa Kilisto, aneyo akee wa Kilisto.

¹⁰ Mwenu mùmbekuhwa ing'anya ya sambu, henga ikâva Kilisto àikala mmitima yenu, bahi disungu dyenu dyumi, kwa kuva mùtendijwe kuva mmanu mmambone pameho panga Nnungu. ¹¹ Nnungu ânufuwile Yesu Kilisto, na ikâva Umumu wake àikala mmitima yenu, bahi Nnungu achiaing'e umi miili yenu imbekûhwa, na àmbetenda uchocho kwa indila ya Umumu wake aikâla mmitima yenu.

¹² Bahi mmakukulupila avangu, hwetu tùvele na chinu chitulongwa kuchitenda, henga akee kutenda chiilembela asili yetu ya chimmili.

¹³ Kwa kuva, mukâikala kwa kutenda chiilembela asili yetu ya chimmili, mùmbekuhwa, henga mukâlawalala matendo mabaya la mmili, kwa kulojwa na Umumu Wanaswe, muchimuve na umi. ¹⁴ Kwa kuva, vammalele valôjwa na Umumu wa Nnungu njo vana va Nnungu. ¹⁵ Kwa kuva, Umumu Wanaswe umumpwechedile, nanga pantendanga mwenu kuva mmatumwa na kuntendanga muyope kavila, ila mùmpwechedile Umumu Wanaswe antênda mwenu kuva mmana

mma Nnungu. Na kwa kupitila Umumu aneyo, hwetu tûnahulula kunchema Nnungu, “Aba,” yani “Atata!” ¹⁶ Na aneyo Umumu mwene, ànashuhudila mmitima yetu kuva hwetu nni tuvana tuva Nnungu. ¹⁷ Bahi ikàva hwetu nni tuvana tuva Nnungu, bahi hwetu njo tuvane mapala. Ni uhiu kuva, hwetu pamo na Kilisto nni tuvane mapala la ukulu wa Nnungu. Henga ikàva tûmbepwechelela ukulu malinga aula wavenawo Kilisto, bahi na hwetu lasima tubanike muchi nang'e.

Ukulu uîda

¹⁸ Nangu ngwòna kuva kubanika kwa mahiku alano la vino kukee chinu ukàlandanya na ukulu aula wambeuhunukula Nnungu kwetuhwe. ¹⁹ Kwa kuva, viumbe vyammalele vîvenkulolela kwa hamu ing'ulu uhiku anewo Nnungu wambevamaiha vana vake. ²⁰ Kwa kuva, viumbe vyammalele vîvikwije muhali ikemana, henga akee kwa itamwi yavo. Henga Nnungu àvîvikile muhali aneyo akuno walolela kuva, ²¹ viumbe vyammalele vîmbekombolewa kuhaloka muhali ya utumwa wa kukandika, na kuvitenda vikumile uhulu wa ukulu wa vana vanga Nnungu. ²² Kwa kuva, tûnimala kuva, mpaka vino viumbe vyammalele vîvenkuyaha mitima, malinga mmahe avêle na uchungu wa kuveleka. ²³ Akee chihi viumbe anevyo weka vîyâha mitima, ila pamo na hwetu tuyêja ukulu wa Nnungu kwa kupwawa kwake Umumu Wanaswe kwetuhwe. Tûyaha mitima kwa kuva, tûvele na hamu ing'ulu kuyona miili yetu uikombolewa kuhaloka muhali ya utumwa wa kukandika, na kutendwa mwalehu

kuva tuvana tuva Nnungu. ²⁴ Kwa kuva, hwetu tûnipohwa kupitila lilolelo anelyo. Henga munu akâchona chinu chalolela, anelyo likee lilolelo kavila, kwa kuva nnani ahulûla kuhwenaha kulolela chinu chachona? ²⁵ Henga tukâlolela chinu chitukachona, bahi tûchilolela chinu anecho kwa kupililila.

²⁶ Uchocho, Umumu wa Nnungu ànatuyangata muhali ya idabadangi yetu, kwa kuva nanga patumaite kuyuwa chiilembelewa. Henga Umumu wa Nnungu mwene ànatuyuwila kwa Nnungu kwa ikuti ikâhaulika. ²⁷ Na Nnungu alôna mambo lavêle mmitima yetu, ànalamala mawaso la Umumu wa Nnungu, kwa kuva, aneyo Umumu àvayuwila vakûkulupila kupapatana na itamwi ya Nnungu.

²⁸ Hwetu tûnimala kuva, Nnungu àkola madengo mmambo lammalele uchinga aveng'e lambone vanu vantâmwa, yani vanu vachemwîje kupapatana na makudungilo lake. ²⁹ Kwa kuva, avala vanu vâvamaîtè Nnungu kutandikila anepo patandi, njo vâvatandwèlè Nnungu kutandikila anepo patandi apate kuvalandanya na Mwanawe, uchinga Mwanawe ààve chihungumikova muvana vohe va Nnungu. ³⁰ Bahi vanu avala wavatondwele Nnungu kutandikila anepo patandi, njo anevo wavachemile, na anevo wavachemile nni uvovo wavatendile kuva vambone pameho pake, na anevo wavatendile kuva vambone pameho pake, àniveng'a ukulu wake.

Ukulu wa itamwi ya Nnungu

³¹ Bahi kupapatana na anelo, tutangole chamani kwamba anelo? Ikâva Nnungu àvele

m'bali wetu, nnani ambehulûla kulumbana na hwetu? ³² Nnungu nanga panannyemije Mwanawe wa weka na ibaniki, henga âninyumya kuva sadaka kwajili yetuhwe tuvammalele. Ikàva átendile uchocho, dachi àmbelema dachi kutwing'a na vitukutuku vyammalele, hwetu chalumo na Mwanawe? ³³ Nnani ambehulûla kuvasitaki vanu válitandoledilè Nnungu? Akapali! Nnungu weka njo avatênda kuva vambone pameho pake. ³⁴ Nnani ambehulûla kuvahukumu asabu? Akapali! Kwa kuva, Yesu Kilisto njo anahidile na kufufuka, na vino àikala m'bali wa kunkono wa Nnungu, mumamulaka lake Nnungu, nanang'e njo atuyuwîla. ³⁵ Chinu ntwani chimbehulûla kutuhapulanyanga na itamwi ya Kilisto? Dachì, ni kubanika, au kusikika, au kulaga, au indala, au uhou, au hatali, au kuyohwa na kuhwa? ³⁶ Malinga chilahaula Malemba Lanaswe kuva, “Kwajili yakuwe tûvenkuwalalwa kila liduva, Tûvalangiwiye kuva muchi angandolo va kusinjwa.”

³⁷ Henga mmambo anelo lammalele hwetu tûnashinda mwalehu kupitila Kilisto atutamwîje. ³⁸ Kwa kuva, ñnimala mwalehu kuva, nanga chinu chohecho chihulûla kutuhapulanyanga na itamwi ya Nnungu. Kuhwa wala kukambehulula kutuhapulanyanga na itamwi ya Nnungu, wala umi, wala malaika, wala vatawâla va kumahunde, wala mambo lahumîla maduvano, wala mambo lambehumîla mmaduva laîda wala dimongo dyohedyo, ³⁹ wala lavêle muha, wala lavêle pahi, na wala nanga chiumbe chohecho chimbehulûla kutuhapulanyanga na itamwi yanga Nnungu yailangu-

jije kwetu hwetu kupitila Yesu Kilisto Nang'olo wetu.

9

Nnungu na vanu vake

¹ Nangu ñnilundana na Kilisto. Umumu Wanaswe na ntima wangu v̄nangushuhudila kuva, nangu ngùtangola chihi uhiu na wala nanga pangulambila, paninnyaulilanga kuva, ² ngùvele nnihindambi likulu na ngùvele na uchungu ukee na ntululilo muntima mwangu. ³ Kuikavele kupata lana na kuhapulanywa na Kilisto ukuvapoha akuluvangu na alumbuvangu Vayahudi, bahi nangu nikaniva tayali kutendwa uchocho kwajili ya alangavangu Vayahudi, ⁴ yani vanu va Isilaeli. Vanang'o v̄anitandolwa na Nnungu kuva vana vake, na ánivalanguja ukulu wake, na kutenda malailano na vanang'o, na kuveng'a Sheliya, na kuvalanguja namuna ya kumwabudu, na kuveng'a ahadi dyake. ⁵ Iblahimu na Isaka na Yakobo njo anyakala vao. Na Kilisto nkuvelekwa chimmili kuhaloka nnukolo lwavo. Nnungu atawâla vitukutuku vyammalele atumbyangwe maduva lammalele! Amina.

⁶ Nangu nanga panguhaula kuva ahadi ya Nnungu nanga paitimidile. Kwa kuva, akee vanu vammalele vavelêkwa kuhaloka nnukolo lwa Vaisilaeli njo Vaisilaeli vahiu. ⁷ Na wala akee vanu vammalele vavelêkwa kuhaloka nnukolo lwa Iblahimu njo vadukulu vahiu vanga Iblahimu. Kwa kuva, Nnungu ánimwahidi Iblahimu kuva, “Kwa kupitila chihi Isaka, ùmbepata vadukulu vambekûva vako.” ⁸ Aino ìvele na mana kuva,

vavana vavalangîwa kuva vana vanga Nnungu akee avala vavelekwejîje chimmili, henga nni avala vavelekwejîje kupapatana na ahadi ya Nnungu. Anevo njo vavalangîwa kuva alukolo vahiu vanga Iblahimu. ⁹ Kwa kuva, aino njo ahadi yene imwâmba Isaka, “Mwakani mahiku malinga alano nguchinguide kavila, na Sala àmbekuva àmmelèkè mwana nnume.”

¹⁰ Na mwana aneyo wammeleke Sala njo anakulwetu Isaka, Isaka nkunnomba Labeka. ¹¹⁻¹² Na Labeka nkuvaveleka vana vavili va mavila, henga anevo vana kabla vakànambivelekwa au kutenda chinu chohecho, Nnungu ányaulidile Labeka kuva, “Mwana nkulungwa àmbentumikila n’joko.” Nnungu kutenda uchocho, ìmaiha kuva, Nnungu akávachema vanu kupapatana na matendo lavo, ìla kupapatana na itandodi yake mwene uchinga atimise makudungilo lake. ¹³ Malinga chilahaula Malemba Lanaswe kuva, “Yakobo ònintamwa, henga Esau òninnyita.”

¹⁴ Vino tuchidachi nano? Nnungu akátenda haki? Wala kadiki! ¹⁵ Kwa kuva, Nnungu ányaulidile Musa kuchidoni, “Nìmbemikila chididi munu ayula unintandwele kummikila chididi, na nìmbemwonele chididi munu ayula unintandwele kumwonele chididi.” ¹⁶ Bahi anelo mambo, lakálingila itamwi ya munu wala kutumbama kwa munu, henga lammalele làlingila chididi cha Nnungu. ¹⁷ Kwa kuva, Nnungu ányaulidile Nfalume wa ku Misili Mmalemba Lanaswe kuva, “Nìkuvikile wako kuva Nfalume uchinga kwa kupitila wako ngulanguje dimongo

dyangu na lina lyangu litumbyangwe pachilambo chammalele.”¹⁸ Bahi ìvele uvila, Nnungu àmmikila chididi munu woheyo wannembela kummikila chididi, na ànnonopya ntima munu woheyo wannembela anonope ntima.

¹⁹ Kapanji munu àmbenguja kuva, “Ikàva Nnungu àvatenda vanu vâàve uchocho, ing'anya ntwani ànavalaumu? Dachì, nnani ahulûla kulatahuka àlalá lalalembela Nnungu?”²⁰ Wako munu, wako ulyani mpaka utahukane na Nnungu? Dachì, ìnahululika chombo cha ulongo kunnyaulila ayula achiumbîle kuva, “Ing'anya ntwani ùnguumbile uvila?”²¹ Nkúumba ànahulula chihi kuutumila ulongo malinga chalembela mwene. Lidonji limo lya ulongo ànahulula kuumba vyombo, chimo kwajili ya matumisi la eshima na chinji kwa matumisi chihi la kawaida.

²² Bahi uvila nni chiinavele kwanga Nnungu. Nnungu álembedile alanguje asila yake na kumaiha dimongo dyake. Henga ánivapililila namene avala vâchilembelèwà vapate asabu yake, yani avala vachilôja unamatokela kukwondongwa.²³ Uchocho, Nnungu álembedile alanguje ukulu wake nkulu kwa avala wavavikidile chididi, yani avala vanavakudungidile kuvatumbyanga kutandikila anepo patandi.²⁴ Na hwetu tûvele nnikuwa ulyolyo lya vanu wavavikidile chididi kwa kuvachema kuva vanu vake, akee kuhaloka chihi nnikuwa lya Vayahudi, henga kuhaloka na nnikuwa lya vanu vakávele Vayahudi.²⁵ Kwamba vanu vakávele Vayahudi Nnungu ánitangola kupitila nabii wake Oseya kuva,

“Avala vakanavele vanu vangu,
vino nìmbevachema kuva, vanu vangu!
Na ayula unikachintamwa,
vino nìmbentamwa!”

²⁶ Na áhawile kuva, “Pachinu apala pavanava-
haulidile kuva,
‘Mwenu mukee mmanu vangu,’
pachinu anepo vàmbechemwa,
‘Vana vanga Nnungu avêle na umi.’ ”

²⁷ Nabii Isaya áninonoha lidi watangola
kuvayamba Vaisilaeli wachidoni, “Pamo na
Vaisilaeli kuva vohe muchi nnyangi wa kubahali,
henga vambepôhwa vàmbekuva chihi kadiki.

²⁸ Kwa kuva, Nang'olo àmbepiyanya kuitenda
hukumu yake pachilambo bila kutimya.” ²⁹ Isaya
ánilauja anepo patandi wachidoni, “Kuikavele
Nang'olo wa Majeshi la Kulihunde akátulekela
hwetu tùvá Isilaeli kananga vavana kadiki,
lakanitukoja muchi la ku Sadoma na la ku
Gamola.”

*Vanu vátendwa kuva vambone pameho panga
Nnungu kwa indila ya ing'ulupa*

³⁰ Dachi, anelo lammalele làvele na mana
ntwani? Anelo làvele na mana kuva, vanu
vakávele Vayahudi, yani avala vakáchilinga
kutaha uwambone pameho panga Nnungu,
vànivalangiwa kuva vambone pameho panga
Nnungu kupitila ing'ulupa. ³¹ Henga Vaisilaeli
vanatumbeme namene kupata wasa wa
kutendwa kuva vambone pameho panga Nnungu
kwa kukamula Sheliya, nanga pavanaupete.
³² Dachi, ing'anya ntwani nanga pavanaupete?
Ing'anya vátaha kuva vambone pameho panga

Nnungu kwa kupitila matendo lavo na akee kupitila ing'ulupa. Nkulikuvala nniyanga alila, “liyanga lya kukuvaja,” ³³ malinga chiilembwije Mmalemba Lanaswe kuva, “Lola, ngùvika pa Yelusalemu* liyanga limbevakuvâja vanu, liyanga limbevatênda vanu vayanguke. Henga munu woheyo ambenkulupîla, akambepata dihoni!”

10

¹ Mmakukulupila avangu, chinu chingulembela kwa ntima wangu wammalele na chingunyuwa Nnungu kwajili ya Vaisilaeli nni kuva, vapo-hwe. ² Kwa kuva, nahulula chihi kushuhudila kuva, vânatamwa namene kuntumikila Nnungu, henga kuntumikila kwavo kukâpapatana na kumala uhiu. ³ Kwa kuva, vanang'o vakânamala namuna Nnungu chavatenda vanu kuva vambone pameho pake, na vânihita kuipapata indila ya Nnungu ya kuvatenda vanu kuva vambone pameho pake, henga vâlita hijije chihi indila yavo vene kwa kuikamula Sheliya. ⁴ Henga Kilisto âitendile Sheliya ya Musa îhwikile ntululilo wake, uchinga kila munu ankulupîla nang'e apate kutendwa kuva wambone pameho panga Nnungu.

Upohi nni kwajili ya vanu vammalele

⁵ Alano nni malove lanalembile Musa kwamba kutendwa kuva wambone pameho panga Nnungu kwa indila ya kuikamula Sheliya kuva,

---

* **9:33** Auno nsitali ùlembwije “Sayuni.” Na Vayahudi vátumila lina anelyo kuyamba imanga ya Yelusalemu. Na maeleso layâmba Sayuni, lola Matayo 21:5.

“Munu woheyo aikamûla Sheliya, àmbelama kwa kupitila kuikamula Sheliya.” ⁶ Henga kuyamba vanu vatêndwa kuva vambone pameho panga Nnungu kwa indila ya ing'ulupa vanaliuje mmitima yavo kuva, “Nnani ambehwêna kulihunde, yani unansulupuha Kilisto kuhaloka muha uchinga atupohe?” ⁷ Na wala vanaliuje kuva, “Nnani ambesulupûka kuhwena kwa vanu vahwîle, yani unankweja Kilisto kuhaloka pahi uchinga atupohe?” ⁸ Henga Malemba Lanaswe làhaua kuva, “Lilove Iya Nnungu livele pepi na wako, livele nkanya mwako na muntima mwako.” Na lilove anelyo njo ujumbe utuuyanajaja kuyamba ing'ulupa. ⁹ Kwa kuva, ukâyambukila kwa kanya yako umwene kuva, Yesu njo Nang'olo na kukulupila muntima mwako kuva Nnungu àninfufula kuhaloka kwa vanu vahwîle, uchiupohwe. ¹⁰ Kwa kuva, kwa kukulupila kwa ntima, Nnungu àntenda munu kuva wambone pameho pake, na kwa kuyambukila kwa kanya, Nnungu ànampoha munu. ¹¹ Malemba Lanaswe làhaua kuva, “Kila munu ankulupîla akambepata dihoni.” ¹² Bahi Vayahudi na vanu vakávele Vayahudi nanga pavalekanidile, kwa kuva, Nang'olo wa vanu vammalele nni yumo bahi, nanang'e ànavabaliki namene vammalele vannyûwa. ¹³ Bahi nni malinga chilahaua Malemba Lanaswe kuva, “Kila munu ambennyûwa Nang'olo, achiapohwe.”

¹⁴ Dachì, vâmbennyuwa dachi ayula uvakankulupila? Na vâmbenkulupila dachi ayula uvakanambimpilikana habali dyake? Na

vàmbeplikana dachi habali dyake ikàva nanga vanu vayanjâja? ¹⁵ Na vàmbeyanjaja dachi ikàva nanga pavatumwa? Malemba Lanaswe làhauila kuva, “Nni chinu cha kuhangalaja namene kuida kwa vanu vayanjâja Malove Lambone.” ¹⁶ Henga vammalele nanga pavanalapwecheledile àlálá Malove Lambone. Njo mana nabii Isaya áhawile kuva, “Nang'olo, nnani akulupidíle habali ituyanajije?” ¹⁷ Bahi ing'ulupa chitandikilo chake nni kupilikana ujumbe, na ipilikani ya ujumbe anewo ìida kupitila kuyanajwa kwa habali dyanga Kilisto.

¹⁸ Henga nangu ngùuja kuva, dachi anevo Vaisilaeli nanga pavanaupilikene anewo ujumbe? Nanga, váníupilikana! Kwa kuva, Malemba Lanaswe làhauila kuva, “Lidi lyavo línipilikanika pachilambo pammalele, na malove lavo lánihwika mmipata yammalele ya pachilambo.”

¹⁹ Nangu ngùuja kavila kuva, Dachi, vanu va Isilaeli nanga pavanaelewije? Nanga, váníelewa! Kwa kuva, ata mahiku langa Musa Nnungu ávahaulidile Vaisilaeli kuva, “Nìmbentendanga mwenu múvavikile wiu vanu vakávele na chilambo. Nìmbentendanga mwenu muvavisije vanu va chilambo cha vanu vakámaite chinu.”

²⁰ Na Isaya bila kuyopa àtangola kuva, “Ǹnililanguja kwa vanu vakáchingutaha, na ñnilihunukula kwa vanu vakáchiuja habali dyangu.”

²¹ Henga kwamba Vaisilaeli achidoni,

“Muhi wammalele ngùnyoloja makono langu kwa kuvachema vanu vatahûka na vakápilikana.”

11

Nnungu nanga pavayahite Vaisilaeli

¹ Bahi nangu nauja kuva, dachi Nnungu ànivahita vanu vake Vaisilaeli? Wala kadiki! Nangu nimwene ni Mwisilaeli, munu wa nnukolo lwanga Iblahimu kuhaloka nnitawa lwa Benjamini. ² Nnungu akanavahitile vanu vake vávatondwèlè kutandikila anepo patandi. Dachi, mùnahimukila chilahaula Malemba Lanaswe kumwamba Eliya namuna chanavahinginike Vaisilaeli pameho panga Nnungu? ³ Eliya áhawile kuchidoni, “Nang’olo, vànivawalala manabii vako na kwondonganga vitala vyako. Na nangu weka njo nguisalidîle, na vâ nangutaha uchinga vanguwalale.” ⁴ Dachi, Nnungu ányyang’wile dachi Eliya? Ányyang’wile uvila, “Ngùliisalijijije vanu alufu saba vahitîle kutindivala malundi kumwabudu Baali, nnungu akávele wauhiu.” ⁵ Bahi uchochi nni chiivele kwa mahiku alano la vino, vâisalidile vanu kadiki vávatondwèlè Nnungu kupapatana na inema yake. ⁶ Vâtandolwejjije kwa inema ya Nnungu, akee ing’anya ya matendo lavo. Kuikavele uiva ing’anya ya matendo lavo, bahi inema ikánave inema kavila.

⁷ Tuchidachi nano? Chinu achila chívachitumbamila Vaisilaeli kuchitaha, vohe nanga pavachipete. Ila vanu kadiki vâtandolwejjijè na Nnungu nni vachipête. Henga vanu vanji vaisalidîle, mitima yavo ínionopywa, ⁸ malinga chilahaula Malemba Lanaswe kuva,

“Nnungu àniipumbaja mitima yavo.
Mpaka nelo ànilahunika meho lavo uchinga
vanalole,
na àniladiva makutu lavo uchinga vanapilikane.”

⁹ Uchocho, Daudi àhaua kuchidoni,
“Ding'ole dyavo dipindikuke kuva dinambo dya
kuvatanjika,
vamatoke na kupata asabu ivalembelewa.

¹⁰ Meho lavo laputale,
uchinga vanahulule kulola.

Na myongo yavo ingongomane ing'anya ya ku-
laga, maduva lammalele.”

¹¹ Bahi nangu ngùuja kavila kuva, dachi,
Vaisilaeli vànyanguka na kwondongeka mwalehu?
Nanga, wala kadiki! Henga kwa kuva, Vaisilaeli
vànintahuka Nnungu, bahi Nnungu nkutumila
kutahuka kwavo kuutenda upohi upatikane
kwa vanu vakávele Vayahudi, uchinga Vayahudi
vavonele wiu. ¹² Bahi ikàva Nnungu átumidile
itahuki ya Vayahudi kuida na balaka ya upohi
kwa vanu vakávele Vayahudi, dachi kupohwa
kwa Vaisilaeli vammalele kukambepunda kuida
na balaka dyohe namene kwa vanu vammalele
va pachilambo?

Kupohwa kwa vanu vakávele Vayahudi

¹³ Vino ngùtangola na mwenu mmanu mukávele
Mmayahudi. Kwa kuva, nangu ñnitandolwa
kuva nintume kwa vanu vakávele Vayahudi,
bahi nalatumbyanga madengo langu. ¹⁴ Bahi
kwa kulatumbyanga madengo langu, ngùlolela
kuvatenda Vayahudi avangu vamwonele mwenu
wui uchinga ngupate kuvapoha vanu vanji

muanevo. ¹⁵ Kwa kuva, kuhitwa kwa Vaisilaeli na Nnungu kùtendile vanu va pachilambo vapatane na Nnungu, bahi nni muhiu kuva kuyambukilwa kwavo na Nnungu, kùmbekuva muchi kufufulwa kwa vanu vahwîle. ¹⁶ Alino lilandanywa na nfano wa nkate wa muing'ande ya Nnungu. Mikate yammalele ihalôka nnidonji limo lya uhu wa ngano ìvalangiwa kuva ya Nnungu ing'anya nkate ntandi ùhumijwe kwa Nnungu. Na ikàva lihina lya nnandi lìnihumywa kuva lya Nnungu, bahi na dinavi dyake nadinang'o divalangiwa kuva dya Nnungu. ¹⁷ Pàvele na dinavi fulani dya nseituni dicheketwije mmwelu, na sehemu dicheketwije nkunyakuja dinavi dya nseituni wa munnyitu. Mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, mwenu njo anedyo dinavi dya nseituni wa munnyitu, na vino mwenu mùnakumila dimongo na ulimbo wa nseituni wa mmwelu. ¹⁸ Bahi munadihebule anedyo dinavi dicheketwîje. Kwa kuva, mwenu mukávele na chinu cha kulisingila, na akee mwenu mukamulidîle lihina ìla lihina njo linkamulidîle mwenu.

¹⁹ Panjika muchimunguhaulile kuva, “Dinavi adila, ònicheketwa uchinga nangu ngunyakujwe pachinu pake.” ²⁰ Anepo, mùtangola muhiu. Dinavi anedyo, ònicheketwa ing'anya ònihita kukulupila, henga mwenu mùvechinkuhwenaha kupwawa anepo ing'anya ya ing'ulupa yenu, bahi, munalinowe ìla lyongolelange. ²¹ Ikàva Nnungu nanga panavavikidile chididi Vayahudi valandânywa na dinavi dya asili dya nseituni aula, dachi mùtenda kuva achiammikile mwenu chididi? ²² Lola namuna Nnungu chavele

wachididi na chavele wakúkalipa. Nang'e ànakalipa kwa avala vanu vahîta kukulupila, henga mwenu mukàhweneha kulisingila chididi chake, nang'e achiave wachididi kwenu mwenu. Henga mukànahwenehe kulisingila chididi chake, na mwenu uchocho muchimucheketwe. ²³ Na Vayahudi navanang'o vakàtandilika kukulupila, Nnungu achiavanyakuje kavila nnihina, kwa kuva Nnungu ànahulula kuvanyakuja kavila nnihina anelyo. ²⁴ Mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, kwa asili mwenu mùvele muchi dinavi dya nseituni wa munnyitu, henga mùtwaliwije aneko nkunanyakujwa munseituni ukánavele wenu kwa asili. Henga Vayahudi vàvele muchi dinavi dya asili dya nseituni wa mmwelu, bahi Nnungu achiave tayali mwalehu kuvanyakuja kavila munseituni wavo vene.

Kupohwa kwa Vaisilaeli

²⁵ Mmakukulupila avangu, nangu ngùlembela muumale uhiu auno wa sili uchinga munalyone kuva mùvele na ding'ano namene kupunda chimuvele. Kunonopa kwa Vaisilaeli kùvele chihi kwa uhiku kadiki mpaka paimbetimila isabu ya vanu vakávele Vayahudi vambemmwikîla Nnungu. ²⁶ Anepo njo pavambepohwa Vaisilaeli vammalele malinga chilahaula Malemba Lanaswe kuva,

“Mpohi àmbahaloka ku Yelusalemu,*

---

* **11:26** Nsitali auno ùlembwije “Sayuni.” Na Vayahudi vátumila lina anelyo kuyamba imanga ya Yelusalemu. Na maeleso layàmba Sayuni, lola Matayo 21:5.

nanang'e àmbelause lahakalenge lammalele
kuhaloka nnukolo lwanga Yakobo, yani
Vaisilaeli.

²⁷ Na anelyo njo lilailano linimbetenda navo,
panimbevausija masambi lavo.”

²⁸ Vayahudi vohe nni amongo va Nnungu
ing'anya ya kulahita Malove Lambone, na chinu
chene achino chijukile faida kwenu mwenu
mmanu mukávele Mmayahudi. Henga Nnungu
àvechinkuhwenaha kuvatamwa Vayahudi ing'anya
ya anyakala vao vatandi vanavatondwêle.

²⁹ Kwa kuva, Nnungu pahumya dinujo kuveng'a
vanu na kuvatandola, nanga palihomola kuva
ing'anya ntwani àtendile uchocho. ³⁰ Mwenu

mmanu mukávele Mmayahudi, anepo patandi
na mwenu mukáchimpilikana Nnungu, henga
vino mùpete chididi ing'anya ya uwangapilikana
wao. ³¹ Uchocho, Vayahudi vino nanga

pavampilikana Nnungu njo mana chididi
cha Nnungu chinnyidilidile mwenu uchinga
Vayahudi navanang'o vapate kuvikilwa chididi
muchi mwenu. ³² Kwa kuva, Nnungu àvatendile

vanu vammalele kuva muchi vafungwa ing'anya
ya uwangapilikana wavo, uchinga àvavikile
chididi vanu vammalele.

Nnungu alombolewe

³³ Lola ukulu wa Nnungu na lúnda lwake na
ding'ano dyake! Nnani ahulûla kuloleha hukumu
ya Nnungu na dindila dyake?

³⁴ Malemba Lanaswe làhaua kuva, “Nnani ala-
maîte mawaso la Nang'olo?

Nnani ahulûla kumwing'a Nnungu lúnda?”

35 “Nnani ahumîje chinu kumwing'a Nnungu hoti, na Nnungu nkulembelewa annipe?”

36 Kwa kuva, vitukutuku vyammalele vihaloka kwanga nang'e, na vyammalele vînipwawa kwa uweso wake na kwajili yake. Nnungu atumbyangwe, vyaka na vyaka! Amina.

12

Kuntumikila Nnungu

¹ Bahi mmakukulupila avangu, kwa kuva Nnungu àvele na chididi chohe, nangu nîmpembeja mwenu kwa ntima wangu wammalele, lihummyange mwalehu miili yenu kwa Nnungu kuva muchi sadaka ivêle na umi na yanaswe na ya kunkatapalila Nnungu. Na aneyo njo indila ihu ya kumwabudu Nnungu. ² Munailondoje kavila mihambo ya chilambo cha maduvano, henga nneke Nnungu ampindikulanye mwenu kwa kudipindikulanya ding'ano dyenu. Anepo njo pamumbehulula kumala lalalembela Nnungu na kukameka lambone na lankatapalila na lààva makamilifu.

³ Kupapatana na inema yaning'ile Nnungu, nînyaulila mwenu mmammalele kuva, munu analyone kuva nkulu kupunda chiilembelewa ààve. Henga lapime saana mawaso lenu kupapatana na chipimo cha ing'ulupa yampele Nnungu. ⁴ Mmili úvele na dimbandi dyohe, na dimbandi anedyo dikákola madengo ulamo, ⁵ na uvila njo chiivele kwetu hwetu, ikànavu hwetu ni tuvohe, henga tùjukile mmili umo kwa kulundana kwetu na Kilisto, na kila munu nni imbandi kwa nnyake. ⁶ Tùvele na

dinudyo ditindene-tindêne kupapatana na inema yatwing'ile Nnungu. Apwecheledîle inujo ya unabii, àlembelewa ahumye unabii kupapatana na ing'ulupa yavenayo. ⁷ Apwecheledîle inudyo ya kuvatumikila vanji, bahi atumike. Na apwecheledîle inudyo ya kuhunda, ahunde. ⁸ Apwecheledîle inudyo ya kuvatuja vanji mitima, atuje, na apwecheledîle inudyo ya kuhumya, àlembelewa ahumye kwa ntima helele, na apwecheledîle inudyo ya kuvalodya vanu, àlembelewa alodye kwa bidi, na apwecheledîle inudyo ya kuvavikila vanji chididi, àlembelewa atende uchocho akuno wahangalala.

⁹ Kutamwana kwenu kunàave kwa kulilambilila. Chivenge chinu chohecho chibaya na muchipapate achila chinu chambone. ¹⁰ Tamwana mmene kwa mmene kwa itamwi malinga ya vana va litumbo limo. Vatumbyange vanji kwa kuvalongoleja. ¹¹ Munàave mmalemwa mmadengo, ila tumbama kuntumikila Nang'olo kwa mitima yenu yammalele. ¹² Lilolelo lyenu lintende muhangalale maduva lammalele, na mmahuvilo lenu, pililila, akuno umulihumya mwalehu kunnyuwa Nnungu. ¹³ Vayangatange vakúkulupila kwa kuveng'a vitukutuku vivasikikidile, na muvapwechelele vayeni.

¹⁴ Nnyuwange Nnungu avabaliki avala vanu vam'banîha mwenu, elo, vayuwilange balaka wala munavalani. ¹⁵ Hangalala pamo na vahangalâla. Na kuta pamo na vakûta. ¹⁶ Ikalanga kwa amani mmwenu. Munalyone, henga mùùve tayali kukumilana na vanu vakâlihululila. Wala munàave mmanu mmakulyona kuva mùnimala

kila chinu.

¹⁷ Munapindikule lahakalenge kwa kutenda lahakalenge. Tumbama kutenda vitukutuku vyambone pameho pavanu vammalele. ¹⁸ Bahi ikàhululika, kwa m'bali wenu ikalanga kwa amani na vanu vammalele. ¹⁹ Mmakukulupila avangu unintamwanga, munapindikule lahakalenge kwa kutenda lahakalenge, ila nnekele Nnungu wasa wa kupindikula, kwa kuva Nang'olo Nnungu ànitangola Mmalemba Lanaswe kuva, “Nangu njo mindikula, nangu nguchingupindikule.” ²⁰ Henga pamo na anelo Malemba Lanaswe làhaua kuva, “Mmongo mwalo akàva na indala, mwing'e chakulya, na akàva na inyota mwing'e medi akimbile. Kwa kuva, ukàtenda uchocho umpalila makala la moto layâka muha muti wake.” ²¹ Unalemwe na lahakalenge, ila ulaleme lahakalenge kwa kutenda lambone.

13

Kuvapilikana vavêle na mamulaka

¹ Kila munu àlembelewa avapilikane vavêle na mamulaka, kwa kuva nanga mamulaka ikáhaloka kwa Nnungu, na anevo vavêle na mamulaka vâvikwije na Nnungu. ² Bahi aneyo atahukâna na munu mwene mamulaka latawâla àlatahuka malaijo la Nnungu, na anevo vatênda uchocho vâlichemehija vene hukumu. ³ Kwa kuva, vatawâla nanga pavavayoha vanu valatênda lambone, ila avala valatênda lahakalenge. Dachì, ùnalambela unannyope mwene mamulaka? Tenda lambone nanang'e achiakulombolele. ⁴ Kwa kuva, nang'e àntumikila Nnungu kwa faida yakuwe. Henga

ukàtenda lahakalenge nnyope, kwa kuva nang'e àvele na uweso wa kukwing'a asabu. Nang'e àntumikila Nnungu kwa kuveng'a asabu vanu vatênda lahakalenge. ⁵ Bahi ni lasima kuvapilikana vavêle na mamulaka, akee chihi ing'anya ya kuiyopa asabu bahi, ila na ing'anya ya kuhukumika muntima.

⁶ Anecho njo chintenda mwenu nnipe kodi, kwa kuva, vatawâla anevo vântumikila Nnungu akuno uvalihumya kwa madengo anelo. ⁷ Mwing'e kila munu haki yake, ikàva ñnongwa kodi bahi lipa kodi, ikàva ñnongwa usulu bahi lipa usulu, na munu alembelêwa kweshimiwa aeshimiwe, na ayula alembelêwa kutumbyangwa na atumbyangwe.

Kutamwana chikukulupila

⁸ Munalongwe chinu chohecho na munu woheyo. Chinu chimulembelewa kulongwa ni kutamwana bahi, kwa kuva munu antâmwa nnyake, aneyo àniditimilisa mwalehu Sheliya dyammalele dya Nnungu. ⁹ Kwa kuva, amuli adino, “Unalale ugoni,” “Unawalale,” “Unaive,” “Unang'unukile,” na amuli dinji dyammalele ðivele nkati mwa amuli aino imo, “Ntamwe nnyako malinga chiulitamwa umwene.” ¹⁰ Kwa kuva, munu antâmwa nnyake akântendela lahakalenge. Bahi kuvatamwa vanu vanji kùtimilisa Sheliya dyammalele.

¹¹ Mwenu tendanga uchocho, akuno umumala mahiku latuvenalo ni mahiku ntwani. Uhiku wa kuyumuka nnuwono lwenu ùnikamola, kwa kuva vino uhiku wetu wa kupohwa ùvele pepi namene kupunda chiinavele mahiku àlalá patutandilike

kukulupila. ¹² Chilo chìnihweneha namene, na liduva lyahambi livele pepi namene, bahi tulayahe kulehu matendo lammalele la palupi koka tunyakulange vikomanilo vya kupanyanila munng'anje. ¹³ Bahi tùùve na mihambo yambone ilembelêwa kutendwa muhi, na wala akee kwa kutenda ding'ole dya matendo lahakalenge, na wala akee kwa kukalewa, wala kutenda usalati, wala kulala ugoni, wala kupwatana, wala kuva na wiu. ¹⁴ Henga lilundanyange na Nang'olo Yesu Kilisto, na wala munahimukilanye namuna ya kunatimisa tama dya asili yenu ya chimmili.

14

Únannyukùmù nkúkulupila nnyako

¹ Mpwechelelange munu woheyo aonekâna kuva ànadabadanga muing'ulupa, bila kutahukana nawe wala kupwatana nawe kwamba mawaso lake lakávele na umuhimu namene. ² Vanu vânatindana, kwa nfano munu yumo kupapatana na ing'ulupa yake àona kuva ànahululula chihi kulya kila chinu, henga yunji kupapatana na idabadangi ya ing'ulupa yake àlya chihi dimbowa dya mahamba. ³ Bahi ayula âlya vilyo vyammalele ananhebule aneyo akálya vilyo vyammalele. Uchocho, kwa aneyo akálya vilyo vyammalele ânannyukùmù aneyo âlya vilyo vyammalele kwa kuva Nnungu àninkubali. ⁴ Wako ulyani mpaka ulinge kunnyukumu ntumishi wanga munu yunji? Nang'olo Nnungu njo amaîte, ikâva àtenda saana au ànalikoha. Na kwa kuhululihwa na Nang'olo, ànayambukilwa.

⁵ Munu ànahulula kutenda kuva, liduva fulani lya chidini nni lya mana namene kupunda maduva lanji, henga munu yunji ànahulula kulavalanga maduva lammalele kuva lânalinganana. Bahi kila munu atende muchi chalojwa na ntima wake. ⁶ Munu woheyo amwabûdu Nnungu nniduva lyalyona nang'e kuva lya mana kupunda liduva linji, àtenda uchocho uchinga ankatapalile Nang'olo. Na munu âlya kila chakulya, àtenda uchocho uchinga ankatapalile Nang'olo, kwa kuva, ànshukulu Nnungu kwajili ya chakulya chalya. Na munu alekîle kulya chakulya fulani, àtenda uchocho uchinga ankatapalile Nang'olo, kwa kuva nanang'e uchocho ànshukulu Nnungu. ⁷ Kwa kuva, nanga munu woheyo muhwetu alâma kwajili yake mwene, na wala nanga munu âhwa kwajili yake mwene. ⁸ Ikàva tùnalama, tùlama kwajili ya Nang'olo, na ikàva tùnahwa, tùhwa kwajili ya Nang'olo. Na ikàva tùnalama au ikàva tùnahwa, hwetu tuvammalele nni tuvanu tùvá Nang'olo. ⁹ Bahi ing'anya ya anelyo, Kilisto ánihwa na kufufuka uchinga apate kuva Nang'olo wa vanu vammalele, yani vomi na vahwîle. ¹⁰ Hambi ing'anya ntwani nano wako ùnnyukumu nkúkulupila nnyako? Na ing'anya ntwani wako ùnhebula nkúkulupila nnyako? Kwa kuva, hwetu tuvammalele tùmbeimila muyo mwa chiteng'u cha Nnungu cha hukumu. ¹¹ Mmalemba Lanaswe, Nang'olo Nnungu achidoni,
 “Muhiu Nangu nni Nnungu nimwene umi, bahi,
 kila munu àmbetindivala malundi muyo
 mwangu,

na kila munu achiyambukile kuva nangu nni Nnungu.”

¹² Bahi kila munu muhwetu àmbelitetela mwene muyo mwa Nnungu.

Unankoheje nkúkulupila nnyako

¹³ Bahi tunahwenehe kuhukumilana kavila tuvene kwa tuvene. Henga amulanga kuleka kutenda vitukutuku vimbevakohêja vanu vanji au kuvayanguha mmasambi. ¹⁴ Kwa kuva ngùlundene na Nang'olo Yesu, nangu ñnimala mwelehu kuva nanga chakulya chohecho chîva najisi kupapatana na asili yake. Henga ikàva munu àchivalangila chakulya fulani kuva najisi, bahi kwanga nang'e chakulya anecho chîiva najisi. ¹⁵ Ikàva wako ùmpwateha ntima nkúkulupila nnyako ing'anya ya chakulya chiulya, bahi wako ukálojwa na itamwi ya Nnungu. Únakubàli kuntenda nkúkulupila nnyako ahochele ing'anya ya chakulya chiuchona wako kuva halali kuliwa, kwa kuva Yesu Kilisto ánihila kwajili yake. ¹⁶ Bahi unavatende vanu vanji vakutongolele lahakalenge ing'anya ya kulya chakulya chiuchona wako kuva halali kuliwa. ¹⁷ Kwa kuva, Ufalume wa Nnungu ukáyamba mambo la kulya na kukimbila, henga ùyamba haki na amani na ihangaladi yahumya Umumu Wanaswe. ¹⁸ Bahi munu woheyo antumikîla Kilisto kwa kuvalongoleja vanji, aneyo ànkatapalila Nnungu na ànakubaliwa na vanu.

¹⁹ Bahi tukalehe namene kutenda vitukutuku viîda na amani na kututenda tuhwingihane muing'ulupa. ²⁰ Unaondonge madengo la Nnungu

la kun'denga munu muing'ulupa ing'anya ya chakulya. Vyakulya vyammalele halali kuliwa, henga nni ubaya kwakuwe kulya chakulya chimbentênda nkúkulupila nnyako ayangukile mmasambi. ²¹ Nni chinu chambone namene kuleka kulya inyama na kukumbila divayi na kutenda chitukutuku chohecho chimbentênda nkúkulupila nnyako ayangukile mmasambi. ²² Bahi chikamulihe muntima wako chinu anecho chukulupila kuyamba mambo anelo, umale chihi wako na Nnungu wako. Wasa munu ayula akáhukumika muntima mwake kwa chinu chachitenda. ²³ Henga munu avêle na lipamba kwa chakulya chalya, Nnungu ânannyukumu kwa kulya, kwa kuva kulya kwalya kukápatana na ing'ulupa yake. Na munu atênda chinu chohecho bila kupapata chakulupila, aneyo àtenda masambi.

15

Namuna ya kuvatendela vanu vanji

¹ Hwetu tuhwingîle muing'ulupa, tûlembelewa tutwalilane na idabadangi ya avala vakávele na dimongo muing'ulupa. Tunatende chihi vitukutuku vitukatapalîla tuvene. ² Henga kila munu muhwetu àlembelewa ankatapalile nnyake kwa kuntendela lambone uchinga anhwingihe muing'ulupa. ³ Kwa kuva, ata Kilisto nanga panatendile vitukutuku vichinkatapalîla chihi mwene, ila ávele muchi chilahaula Malemba Lanaswe kuva, “Kuhebula kwammalele kuvakuhebwire wako Nnungu, kùngumatokedile nangu.” ⁴ Na lammalele lalembwîje kala Mmalemba Lanaswe,

lànilembwa kwajili ya kutuhunda hwetu, uchinga kwa kupililila kwetu na kukamywa mitima kwa indila ya Malemba Lanaswe, tuhwenehe kuva na lilolelo. ⁵ Bahi Nnungu avêng'a vanu dimongo dya kupililila na kutujwa ntima, annylulihe mwenu kuva na likudungilo ulimo akuno umutenda chanatendile Yesu Kilisto. ⁶ Anepo nni mwenu mmammalele pamumbekuva na ntima umo na lidi limo lya kuntumbyanga Nnungu, Atata wa Nang'olo wetu Yesu Kilisto.

Malove Lambone kwa vanu vammalele

⁷ Bahi pwechelana mmene kwa mmene malinga Kilisto champwechedile mwenu kuva mmake, uchinga Nnungu apate kutumbyangwa. ⁸ Kwa kuva, nìnyaulilanga kuva, Kilisto ánivatumikila Vayahudi uchinga apate kulanguja ikulupiki ya Nnungu, na adila ahadi divanapewije anyakala va Chiyahudi dipate kutimila, ⁹ na uchinga na vanu vakávele Vayahudi vapate kuntumbyanga Nnungu kwa chididi chake, malinga chiilembwije Mmalemba Lanaswe kuva, “Ching'ati vanu vakávele Vayahudi nimbekutumbyanga, na kukuimbila dihimu dya imbili ya lina lyako.”

¹⁰ Uchocho, Malemba Lanaswe làhaua kuva, “Mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, hangalala pamo na vanu vake.”

¹¹ Kavila làhaua kuva, “Mwenu mmanu mukávele Mmayahudi, nnombolele Nang'olo, nnombolele nang'e mwenu mmanu mmammalele.”

¹² Kavila Isaya àhaua kuchidoni,

“Nnikolo lya Yese àmbhumila munu,
ambevatawâla vanu vakávele Vayahudi,
na anevo vanu vâmbekuva na lilolelo ing'anya
yanga nang'e.”

¹³ Bahi Nnungu wa lisingilo lyetu, ammumba-
jange mwenu ihangaladi yammalele na amani
kwa kuva mûnankulupila. Anepo njo pamum-
beumbalwa mwalehu na lilolelo kupitila dimongo
dya Umumu Wanaswe.

Kutumika kwanga Paolo

¹⁴ Mmakukulupila avangu, nangu nimwene
ngûvele na uhakika kuva, mwenu mûniumbalwa
na uwambone na mûnilamala lammalele
lamulembelewa kulatenda, bahi mûnahulula
chihi kuhundana mmene kwa mmene. ¹⁵ Henga
sehemu dyohe m'baluwa aino ñninnembila
bila kuyopa uchinga ninkumbusange kavila
mambo fulani. Ngûtendile uchocho ing'anya
ya inema yaning'ile Nnungu, ¹⁶ ya kuva
ntumishi wa Yesu Kilisto kwa vanu vakávele
Vayahudi. Ngûkola madengo la chikuhani la
kuyanjaja Malove Lambone uchinga vanu
vakávele Vayahudi vapate kukubaliwa na Nnungu
kwa kuhahulwa na Umumu Wanaswe. Na
vâmbekuva muchi sadaka ikubaliwa na Nnungu.

¹⁷ Bahi kwa kulundana kwangu na Yesu Kilisto,
nahulula chihi kulilombolela ing'anya ya
madengo alano langunkolela Nnungu. ¹⁸ Henga
nikambelinga kulilombolela kwamba chinu
chohecho, chikànave chihi achila chachitendile
Yesu Kilisto kupitila nangu uchinga vanu
vakávele Vayahudi vapate kumpilikana Nnungu.
Átendile uchocho kupitila malove langu na

matendo langu, ¹⁹ yani kupitila dimongo dya vimaiho vya masaibu na lakukanganya, na dimongo dya Umumu wa Wanaswe. Bahi kutandikila ku Yelusalemu mpaka chilambo cha ku Iluliko, ñnihubili kila pachinu Malove Lambone lamwâmba Kilisto. ²⁰ Na likudungilo lyangu ni kuyanajaja Malove Lambone kila pachinu pavakanambipilikana Malove Lambone lamwâmba Kilisto. Ngùkudungidile uchocho uchinga nnadenge munsingi waudengile munu yunji, ²¹ malinga chiilembwije Mmalemba Lanaswe kuva,

“Vanu vakánambiyanjajijwa Malove Lambone lamwâmba Yesu, vachivalamale.

Na vanu avala vakánambipilikana, vachivapilikane.”

Paolo àkudungila kuhwika ku Loma

²² Aneyo njo ing'anya inangutendile ngudivilwe kwida kwenu kwa kuvilinganya. ²³ Henga kwa vino ñnimalila madengo langu kwa m'bali auno wa chilambo, na kwa kuva kwa vyaka vyohe ngùvele na hamu ing'ulu ya kwida ku Loma unannolanga. ²⁴ Ngùlolela kutenda uchocho panimbekuva unguhwena ya ku Isipaniya. Natamwa namene kwonana na mwenu, koka nguhangalale pamo na mwenu kwa maduva kadiki, na natamwa namene kupata nsada wenu kwajili ya mwanda wangu. ²⁵ Henga vino ngùhwena ya ku Yelusalemu hoti unaveng'a nsada vakúkulupila va aneko. ²⁶ Kwa kuva, vakúkulupila va ku Makedoniya na va ku Akaya vàmiamula kuhumya dimali dyao kwa kuveng'a nsada vakúkulupila vanji

va aneko ku Yelusalemu, yani avala amahuvani. ²⁷ Vanang'o v`anikatapaliwa kutenda uchocho, na anecho njo chivalongwa vanang'o, kwa kuva, ik`ava vanu vak`avele Vayahudi v`apwechedile dinujo dya chinnungu dya Vayahudi, bahi na vanang'o v`alembelewa vavahudumile Vayahudi kwa kuveng'a vitukutuku vya chimmili vivasikikidile. <sup>28</sup> Bahi nik`amalila madengo anelo na kumala kuva v`anipwechela kila chinu chichangwiye, nguchingupitile kwenu mwenu panimbekuva nndila unguhweni ya ku Isipaniya. <sup>29</sup> Nangu `nimala kuva panimbekwida kwenu mwenu, nimbekwida na dinujo dyohe namene dya chinnungu kuhaloka kwa Kilisto.

³⁰ Mmakukulupila avangu, nangu nannyuwanga namene kwajili ya Nang'olo wetu Yesu Kilisto na kwajili ya itamwi ya Umumu Wanaswe, lundana na nangu kwa kunguyuwila kwa Nnungu. ³¹ Yuwanga uchinga panimbehwika ku Yelusalemu nnakamulwe na vanu vak`akulupila va nchilambo anecho cha ku Yudeya, na nsada ungupelekeja upate kupwechelewa na vak`ukulupila va aneko. ³² Anepo Nnungu ak`atamwa, nguchinguhulule kwida kwenu akuno unghangalala na kutujana mitima pamo na mwenu. <sup>33</sup> Bahi Nnungu wa amani, `ave pamo na mwenu mmammalele! Amina.

16

Paolo `avasalimila vanu

¹ Nangu n`immaiha kwenu mwenu, nnumbwetu Foibe ntumishi wa likuwa lya vanu vankulupila

Yesu lya ku Kenkileya.* ² Ngùyuwa mumpwechelele kwajili ya Nang'olo, malinga chivalembelewa kutendewa vakukulupila. Nnyangatange kwa chinu chohecho chambesikikila, kwa kuva, nang'e àvayangete vanu vohe pamo na nangu mwalehu.

³ Nsalimile Pilisila nawi Akila, amadengo avangu mmadengo langa Yesu Kilisto. ⁴ Vanang'o vávele tayali kuhwa kwajili ya kuupoha umi wangu, na wala nikee chihi nangu weka nivashukûlu, ila pamo na makuwa lammalele la vanu vankulupîla Yesu, la vanu vakávele Vayahudi. ⁵ Vasalimile na vanu vankulupîla Yesu, vanu vakojàna nng'ande mwavo. Nsalimile nnyanjawagu Apaineto, munu ntandi kunkulupila Yesu Kilisto nchilambo cha ku Asiya.

⁶ Nsalimile na Maliya, munu atumbême namene kukola madengo kwajili yenu. ⁷ Nsalimile na Andiloniko nawi Yuniya Vayahudi avangu vanahungwije nnilungu pamo na nangu. Vanang'o vânalombolewa namene ching'ati mitume, vanu anevo váningulongolela nangu kunkulupila Yesu Kilisto, kabla nangu nikànambi.

⁸ Nsalimile na Ampiliato, nnyanjawangu un-intamwa namene muilundani yetu na Nang'olo. ⁹ Nsalimile na Alubano, mmadengo nnyangu mmadengo la Kilisto, na nsalimile nnyanjawangu Sitakisi. ¹⁰ Nsalimile na Apele munu alangujije ikulupiki yake kwa Kilisto. Vasalimile na vanu vammalele vaikâla muing'ande yanga Alistobulo.

---

* **16:1** Apano pâlembwije “ntumishi,” lilove ulila litumîke kumwamba shemasi mmalemba lanji la Paolo.

11 Nsalimile na Helodioni Nnyahudi nnyangu, pamo na vanu vammalele vankulupîla Nang'olo, vanu va nng'ande mwanga Nalikiso.

12 Nsalimile na Tilifaina nawi Tilifosa vamahe vatumbâma namene kuntumikila Nang'olo. Nsalimile na nnyanjawangu Pelisi, mmahe akodîle madengo lohe kwajili yanga Nang'olo.

13 Nsalimile na Lufo, munu atandolwejîje na Nang'olo, nsalimile na anyokwe Lufo unimmelangila nangu kuva, nanani nnyuvangu.

14 Nsalimile na Asinkilito nawi Flegoni nawi Helime nawi Patiloba nawi Helima, pamo na vakúkulupila vammalele vavêle pamo na vanang'o.

15 Nsalimile Filologo nawi Yulia nawi Neleya na nnumbuwe Neleya nawi Olimpa, pamo na vakúkulupila avao vammalele vavêle pamo na vanang'o.

16 Salimilana mmene kwa mmene kwa ita-mwi yanga Kilisto. Makuwa lammalele la vanu vakulupîla lànansalimila.

17 Mmakukulupila avangu, nangu nînyuwa mulyongolelange na avala vanu vatandîliha mahapukano na kuvahocheja vanu vanji kwa kulatahuka mahundo lamulihundile. Linyemyange kulehu na anevo vanu. 18 Kwa kuva, vanu malinga anevo nanga pavantumikila Kilisto Nang'olo wetu, henga anevo vâlatumikila chihi matumbo lavo vene. Tena kwa malove lavo la kuutila na la kukumba, vâvalambila vanu vakâmaite. 19 Vanu vammalele vânimala namuna chimumpilikana Nang'olo, bahi ing'anya ya anelyo nangu nahangalala kwajili yenu. Nangu nalembela namene mwenu mumale

kutenda lambone, henga mulinyemye na mambo lahakalenge. ²⁰ Nnungu wa amani akambetima kunkadambanga Nanchindenga pahi madodo lenu.

Inema ya Nang'olo wetu Yesu Kilisto ììve pamo na mwenu.

²¹ Timoseo, mmadengo nnyangu ànansalimila. Lukio na Yasoni nawi Sosipatilo Vayahudi avangu navanang'o v'ansalimilanga.

²² Nangu Telitiyo ngulembîle baluwa aino, nkúkulupila nnyenu kwa kulundana na Nang'olo, nansalimilanga.

²³ Mwenedi wangu Gayo angukalibisîje nangu nng'ande mwake, na avakalibîsa vakúkulupila vammalele kukojana kwave, nanang'e ànansalimila. Nkúkulupila nnyetu Kwalito pamo na Elasto ayula akôndya dimali dya imanga aino, navanang'o v'ansalimila. ²⁴ [Inema yanga Nang'olo wetu Yesu Kilisto ììve pamo na mwenu mmammalele. Amina.]†

²⁵ Nnungu alombolewe! Nang'e ànahulula kuntendanga mwenu muhwinge muing'ulupa kwa kupitila Malove Lambone languyanjaja. Na ujumbe auno umwâmba Yesu Kilisto, ùnihunukula makudungilo la Nnungu kwenu mwenu mmanu mukávele Mmayahudi. Makudungilo anelo lánipihika kutandikila anepo patandi, ²⁶ henga vino lànipihuliwa malinga chivanalaujije manabii na kupapatana na amuli yanga Nnungu akávele na ntululilo. Makudungilo anelo lànipihuliwa uchinga vanu vakávele Vayahudi vapate kunkulupila na kumpilikana Nnungu.

† **16:24** Nsitali auno ukapali Mmalemba lanji la kala.

²⁷ Bahi Nnungu weka avêle na lúnda, atumbyangwe kwa kupitila Yesu Kilisto vyaka na vyaka! Amina.

**LILAILANO LYAHAMBI LYA NNUNGU KWA
VANU VAMMALELE**
**Portions of the Holy Bible in the Makonde language of
Mozambique and Tanzania**
**Porções da Bíblia Sagrada no idioma Makonde de
Moçambique**

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makonde

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Pioneer Bible Translators

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makonde

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2019-12-29

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

e50d2b9d-5016-5132-9a8e-701dc953e2af